

sig ved at plukke nogle jordbær. De får måske ikke helt så meget for det, men de laver præcis det samme arbejde, det bliver bare sort arbejde. Jeg synes, det er interessant at høre Socialdemokratiet siddende i en regering sige: Det er helt fint, så laver vi altså sort arbejde i stedet for. Før kunne det da i hvert fald kontrolleres.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forespørgsel nr. F 15:

Forespørgsel til undervisningsministeren:

»Hvad agter undervisningsministeren at foretage sig for at skaffe bedre undervisningsbetingelser i folkeskolens normalklasser, herunder ro og almindelig god og social opførsel?«

Af Frank Dahlgaard (KF), Lene Espersen (KF), Eva Møller (KF), Anders Mølgaard (V), Ulla Tørnæs (V) og Henning Urup (V).

(Forespørgslen anmeldt 2/11 95. Fremme af forespørgslen vedtaget 9/11 95).

Begrundelse

Frank Dahlgaard (KF):

Den forespørgsel, vi har til debat i dag, anser Det Konservative Folkeparti for uhyre væsentlig. Spørgsmålet om ro og god opførsel i folkeskolens normalklasser er et af de største problemer i folkeskolen og grundskolen i dag. Når vi ønsker denne debat, er det, fordi der efterhånden er så mange signaler om, at det står skidt til, og at det går den gale vej rigtig mange steder i folkeskolerne.

For det første kan jeg nævne Danmarks Lærerforenings profilundersøgelse af foreningens medlemmer – den er helt tilbage fra 1990 – som viste, at halvdelen, nemlig 49 pct., af skolelærerne allerede dengang sagde, at hvis de kunne vælge en anden uddannelse og et andet job, så ville de gøre det. Det tyder ikke på trivsel i folkeskolen.

Så kan man også henvise til Danmarks Lærerforenings undersøgelse fra 1994, som viste, at hver tiende lærer i løbet af det seneste år havde været udsat for vold eller trusler om vold i forbindelse med jobbet. Det er jo bare toppen af isbjerget og det helt ekstreme udtryk for

adfærdsvanskelige børn og for al den uro og ødelæggelse af undervisningsmulighederne, de fører med sig. Og under denne ekstreme udfoldelse ligger der jo mange andre ting, som heller ikke er acceptable. Men hver tiende lærer udsat for vold eller trusler om vold!

Fra Danmarks Lærerforenings blad Folkeskolen nr. 43, 1995, er der beskrivelser og eksempler på voldelige overfald på lærere. Og det chokerende er, at myndighederne – her i form af Arbejdsskadestyrelsen – i et tilfælde betegner vold og trusler om vold over for en lærer som en forventelig del af lærerjobbet. Dertil er vi altså kommet i dag, og det er ikke acceptabelt efter vores opfattelse.

Jeg kan også henvise til en udsendelse i TV 2, der blev bragt den 1. november i fjor, som også tog emnet om ballade, trusler og vold i folkeskolen op. Det er altså et emne, der er oppe i tiden – og med rette.

Så har jeg lyst til at citere fra en kronik i Dagbladet Politiken den 10. august 1995, der har overskriften »En lærers afskedstale«, hvori den pågældende lærer begrundet, hvorfor han ikke mere vil undervise i folkeskolen, og det er vel at mærke ikke en lærer, der står over for at skulle pensioneres:

»Det egentlige problem i folkeskolen er manglende arbejdsro, for mange utilpassede, normløse, selvcentrerede børn, som vi intet kan stille op over for, og som gør, at en stadig stigende del af undervisningen bliver overfladisk, skøjtende og ligegyldig uanset undervisningsformen til stor skade for de søde, rare, positive børn, som jo stadig er i klart overtal. Disse her ting har været meget afgørende for min beslutning. De har ganske enkelt frataget mig min arbejdsglæde.«

Der er flere eksempler fra først og fremmest Dagbladet Politiken, hvor der gennem efteråret og helt frem til nu har lydt alarmsignaler fra skolelærere, som siger, at nu kan det være nok. Jeg kan således også henvise til en anden Politikenkronik af Niels Christian Sauer, der hedder »Balladen i skolen«, og som blev bragt den 7. juni 1995.

Vi fik her for nogle måneder siden en rapport udarbejdet for Socialministeriet af Udviklings- og Formidlingscentret for Fyn og Sønderjylland, som viser, at problemet er i vækst. Og den, der står bag denne rapport, formidlingskonsulent Steen Kabel, udtaler, at lærerne i de kommende år må bruge mere tid på det sociale og mindre tid på det faglige. Det kan betyde, at de stærke

elever ikke får udfordringer nok, hvilket bliver svært at forklare forældrene. Og han siger videre, at udviklingen ser ud til at være den samme i både store og små kommuner. Hvor skoleklassen før havde to ballademagere, så må lærerne forberede sig på fremover at skulle styre femseks af slagsen.

Det er i lyset af den udvikling, og det er fordi, lærerne og de, der følger med i den pædagogiske verden, på den måde slår alarm, at vi må spørge: Er det godt nok med det regelsæt, vi har i dag? Er det godt nok med de vaner og den måde, vi kører tingene på? Eller bør vi gribe ind f.eks. ved at fjerne flere af de adfærdsvanskelige, der gør det umuligt med en ordentlig trivsel og undervisning i folkeskolens normalklasser, og behandle dem på anden måde med særundervisning?

Det er emnet, og jeg håber på en god og saglig debat.

Besvarelse

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Jeg takker for anledningen til at drøfte det emne, der er sat på dagsordenen i dag.

Det er et meget generelt formuleret spørgsmål, som danner udgangspunkt for forespørgslen. Jeg synes – og det fremgår også af den mundtlige begrundelse – at den synes at bygge på en forestilling om, at der hersker kaotiske og umulige tilstande i folkeskolen. Det er slet ikke min opfattelse og oplevelse af vores folkeskole. Jeg har besøgt ganske mange skoler og oplevet noget ganske andet.

Der vil naturligvis blandt de ca. 600.000 elever, som daglig befolker vor skole, også være nogle med personlige problemer og ind imellem så store personlige problemer af den ene eller anden art, at der i nogle klasser kan opstå og opstår vanskeligheder. Vi har altid kendt til sådanne tilfælde, og vi har også, i hvert fald så længe jeg har kendt til skolen, kunnet sætte den fornødne og relevante indsats ind over for sådanne elever. Lad mig først og fremmest henviser til mulighederne for pædagogisk-psykologisk rådgivning, som netop kan støtte lærere og elever.

Elever med alvorlige skoleproblemer skal naturligvis hjælpes, som det bedst kan lade sig gøre. Om det skal ske i form af støtte i klassen, eller om eleven for en periode skal flyttes fra klassen og modtage undervisning på anden

måde, er en opgave, som den enkelte skole, lærerne og psykologerne må vurdere og løse.

Når der opstår samspilsproblemer med en eller flere elever i en klasse, så skal man selvfølgelig ikke ignorere det i det forfængelige håb, at det nok går over af sig selv. Der er derimod mange erfaringer med og gode eksempler på, at problemerne har kunnet løses med en tæt og målbevidst indsats i tide. Her er det afgørende vigtigt, at det sker i et positivt og forpligtende samarbejde mellem alle involverede parter, og kendsgerningen er nok den, at problemer med enkelte elevers adfærd ikke snævert kan isoleres alene til disse elever.

Det har ofte været den pædagogisk-psykologiske rådgivning, der har tilrettelagt og ledet denne målrettede indsats, som i øvrigt kan indeholde mange forskellige initiativer. Jeg kan blot som eksempler nævne opdeling af klasser, ekstra lejrskoler, fælles elev/forældremøder, rollespil i klassen, film med efterfølgende diskussion, kurser for lærere, der underviser i klassen, gruppeinterview med alle involverede parter, og der kunne nævnes mange andre eksempler på, hvordan man griber situationerne an.

Det afgørende er, at PPR, som vi jo kalder den pædagogisk-psykologisk rådgivning, sammen med skolens personale og forældrene tilrettelægger en indsats og en plan for, hvordan problemerne skal tackles. Det katastrofale vil være, hvis man blot lader stå til. Sagen er jo den, at problemet ofte kan identificeres med en eller nogle få elever, men løsningen omfatter næsten altid også de øvrige i klassen.

Danske lærere er i overvejende grad indstillet på, at der skal være plads til alle slags elever i de almindelige klasser. De forsøger derfor at klare så mange problemer som muligt inden for klassens rammer, fordi de oprigtigt mener, at det er bedst for den enkelte utilpassede elev. Derfor går der måske til tider lidt for lang tid, inden der iværksættes de nødvendige hjælpeforanstaltninger.

Siden 1972 har folkeskolen haft bestemmelser om specialundervisning – den såkaldte observationsundervisning – for elever med adfærdsvanskeligheder eller psykiske lidelser.

Denne særlige støtte kan gives på en række forskellige måder: Der kan f.eks. medvirke en ekstra lærer med særlige forudsætninger i den almindelige klassens undervisning. Eleven kan i større eller mindre dele af den samlede undervisningstid undervises sammen med lignende elever i mindre grupper uden for den alminde-

lige klasse. Eleven kan henvises til en observationsskole, dvs. en kostskole eller en heldags-skole. Endelig er der også mulighed for, at en elev med meget store og sammensatte samspilsproblemer kan anbringes på en døgninstitution.

Ved alle disse muligheder er der tale om en intensiv indsats med det formål at få elevens vanskeligheder afhjulpet, så han eller hun kan vende tilbage til den almindelige skole igen. Men jeg vil godt understrege, at det skal ske i et tæt samarbejde med forældrene. Det fremgår i øvrigt allerede af folkeskolelovens § 2, stk. 3, hvor det hedder: »Elev og forældre samarbejder med skolerne om at leve op til folkeskolens formål.« Det er den overordnede bestemmelse, der klart placerer et medansvar hos elever og forældre. Denne bestemmelse skal vi holde såvel eleverne som forældrene fast på.

Der er i vort samfund sket store forandringer. Det ved vi. Tilværelsen i mange familier har ændret sig, der er lagt øgede opgaver over til medarbejderne på vore institutioner og også til skolen. Det er bestemt min opfattelse, at der fra nogle forældres side trækkes store veksler – også for store veksler – på medarbejderne i institutionerne, og derfor vil jeg godt benytte denne lejlighed til at understrege forældreansvaret.

Undervisningsministeriet har specielt siden 1972 fulgt udviklingen på området. I 1972, hvor vi udformede særlige regler for undervisning af elever med sociale og emotionelle vanskeligheder, vurderede vi, at op imod ½ pct. af eleverne i skolen havde behov for denne særlige specialundervisning. I 1987 var det 1 pct. af eleverne. Og ministeriet har igen i 1994 undersøgt omfanget og vurderer nu, at det er godt 2 pct. Jeg kan endvidere oplyse, at ministeriet vil foretage en mere dybtgående analyse af problemernes art, omfang og løsningsmuligheder i en række udvalgte kommuner.

Jeg er således enig med spørgeren i, at der skal tages fat på problemerne, når de viser sig. Vi skal selvfølgelig ikke finde os i, at undervisningen ødelægges. Men jeg vil også advare imod den meget forenkledede løsning, som man somme tider kan høre, der består i at smide eleven ud af skolen. I skolen skal vi have plads til alle elever, og det er vor opgave at indrette skolen på en sådan måde, at dette er muligt.

Der er efter min opfattelse med folkeskoleloven fra 1993 lagt op til en skole, der i langt højere grad end tidligere differentierer undervisningen. Jeg omtalte ved lovens vedtagelse dette

princip som en stor pædagogisk omvæltning og en nydannelse i grundlaget for det at drive skole, som ville kræve tid og tilvænnning, før den fuldt ud blev forstået og omsat i praksis. Jeg nævnte i den forbindelse også forskellige måder at differentiere på, forskellige arbejdsformer og metoder, forskellige materialer, opgaver af forskellig sværhedsgrad og også det, man kalder tempodifferentiering. Alt dette blev nævnt.

Men vi skal også se på den måde, som vi indretter hele undervisningen på. Her tænker jeg på, at det er meget almindeligt – vel stadig det mest almindelige – at skoledagene er opdelt i et antal lektioner på 45 minutter, hvor de enkelte fag så time efter time afløser hinanden. Jeg ved også, at undervisningen de fleste steder stadig er meget teoretisk, og at der mangler mere praktiske tilgange til indholdet i undervisningen. Nogle skoler er til gengæld meget langt fremme, og vi kan lære af disse skoler, fordi erfaringerne er gode.

Ministeriet udsendte for nogle måneder siden et temahæfte om, hvordan skolerne kunne udnytte og anvende folkeskolelovens § 9, stk. 5, om særlig tilrettelagte undervisningsforløb, hvor det praktiske fylder noget mere. Det er et hæfte med mange gode, konkrete forslag, som jeg tror anviser veje til løsning af de problemer, der bl.a. ligger til grund for forespørgslen.

Der udsendes i løbet af nogle få uger et temahæfte om klasselærerens koordinerende opgaver efter folkeskoleloven, og jeg har bedt folkeskoleafdelingen om at udarbejde yderligere materiale, der kan vejlede skolerne om, hvordan undervisningen kan gennemføres i en meget mere fleksibel form, hvor det praktiske og musiske får en stærkere placering.

Der arbejdes også med udarbejdelsen af et temahæfte om undervisning af elever med sociale og emotionelle vanskeligheder – netop den elevgruppe, som vi jo taler om i dag.

Vi er altså i Undervisningsministeriet meget opmærksomme på de problemstillinger, der er rejst i forbindelse med denne forespørgsel, og vi forbereder, ud over hvad der allerede findes af muligheder, en række yderligere initiativer.

Forhandling

Frank Dahlgaard (KF):

Jeg takker for ministerens redegørelse og også – sådan opfattede jeg det – for det åbne sind og erkendelsen af problemet. Tallene, som ministe-

ren selv kom med, viser jo også ifølge dem, der har forstand på det, at en større andel – det er godt nok stadig væk en lille procentdel, men altså en voksende procentdel – har behov for særforanstaltninger samt giver anledning til uro og ballade. Det er jo en afgørende ting, som ministeren ikke rigtig kom ind på.

Det er ikke bare det, at de pågældende opfører sig på en måde, hvor de er til skade for sig selv – de gør det selvfølgelig, fordi der er en årsag til det, disse børn er jo dybest set ulykkelige – men de ødelægger også trivsel og undervisningsmuligheder for alle deres kammerater, altså det store flertal. Det er det voksende problem, vi står over for, hvor nogle ganske få børn – altså lidt flere, men stadig væk få børn – i frihedens misforståede navn skal have lov til at ødelægge det for de mange. Dette betyder, at de mange bliver mere trætte af det hele, bliver mere skoletrætte, bliver mere frustrerede og har mindre lyst til at gå i skole. Det er det dilemma, vi står over for.

Når ministeren siger, at der skal være plads til alle i folkeskolen, er jeg sådan set enig, og vi er vel det land i hele verden, der giver plads til flest. Sådan har jeg forstået det. Ministeren eller andre sagkyndige må rette mig, når jeg siger, at det kun er noget med 1½ pct. af alle børn i den skolepligtige alder, der ikke går i folkeskolens normalklasser, og det tal er det laveste i hele verden. Så vi har de fleste børn i normalklasser, men vi har måske for mange, for det går ud over trivsel og undervisning osv. for de andre.

Jeg synes nok, at ministeren i sin beskrivelse var for positiv over for, hvordan det faktisk foregår ude i mange folkeskoler, og hvordan virkeligheden er i mange klaseværelser, og altså ikke bare i de store byer og i de socialt belastede områder. Den er ikke sjov. Den er sådan, at lærere i deres bedste alder ikke vil være i jobbet mere.

Så spørgsmålet er, om man måske ikke alligevel skulle overveje også af hensyn til de andre børn at tage nogle flere af de adfærdsvanskelige børn ud fra normalklasserne i et større eller længere tidsrum for at vise, at uantagelig opførsel får konsekvenser. Det, som børn og unge i den grad savner i dag, er faste rammer for deres virke, og hvis de overskrider disse rammer, så reagerer de voksne, forældrene og lærerne. Det er klart, at det kun kan ske i skolen, hvis der er opbakning fra ministeren, hvis der er politisk opbakning bag det.

Men foreløbig tager jeg det alligevel som udtryk for, at der er sat ting i gang i ministeriet, at man er opmærksom på det, og at vi måske i kølvandet på denne debat kan få undersøgt problemets omfang og hvad der egentlig sker, hvis vi ikke griber ind.

Hans Peter Baadsgaard (S):

Jeg vil også gerne takke undervisningsministeren for en god besvarelse. Jeg tror, jeg kan sige, at jeg er enig i alle de synspunkter, der kom frem. Jeg skal vel for god ordens skyld sige næsten alle synspunkterne, hvis der nu skulle være et enkelt, jeg er uenig i, men jeg synes, at det var en god besvarelse med mange gode meldinger.

Når man lytter til hr. Frank Dahlgaard og især hr. Frank Dahlgaards deltagelse i den offentlige debat, så får man jo det indtryk, at der er ragnarok i skolen. Det synes jeg ikke er et rimeligt billede at tegne af skolen, og derfor synes jeg, at vi for at få en fornuftig debat må prøve at bringe lidt proportioner ind i det og ikke male sådan et vrængbillede.

Jeg vil ikke hermed bagatellisere problemerne. Der er enkelte elever, som har svært ved at indordne sig, tilpasse sig fælles normer, og det kan da godt volde problemer. Det har det for øvrigt altid gjort. Jeg tror, at hvis det stod så dårligt til i folkeskolen, som hr. Frank Dahlgaard synes at mene, ville der nok ikke være så stor en tilfredshed med folkeskolen fra forældreside, sådan som f.eks. en OECD-undersøgelse faktisk viser, at der er. Så lad os få lidt proportioner ind i det.

Men som sagt vil vi ikke i Socialdemokratiet afvise, at der er elever, som forstyrrer undervisningen, og som har svært ved den nødvendige tilpasning til fælles normer. Jeg vil også sige, at direkte vold, som hr. Frank Dahlgaard nævner, og som vi har hørt enkelte eksempler på, hverken kan eller skal lærerne eller skolen acceptere eller affinde sig med, selvfølgelig ikke. Det håber jeg heller ikke man gør ude omkring i skolerne.

Jeg mener også, at der skal sættes ind over for elever, der af den ene eller den anden grund ødelægger undervisningen og samværet i klassen. Ingen tvivl om det. Der findes jo også, som undervisningsministeren nævnte, en del muligheder for at sætte ind: udelukkelse, overflytning, henvisning og sågar anbringelse på døgninstitution, hvis det kommer dertil. Så de redskaber er jo til stede, og jeg ved ikke, hvilke

yderligere redskaber hr. Frank Dahlgaard efterlyser, vi herinde fra skulle stille til rådighed i den forbindelse.

Jeg mener også, at kommunerne selvfølgelig må ofre de penge, det koster, for det er jo ikke nogen billig løsning, hr. Frank Dahlgaard åbenbart vil have. En yderligere udskillelse er jo en dyrere løsning, og jeg tror slet ikke, den er bedre, tværtimod. Jeg ved ikke, i hvor stor udstrækning det bruges, men det kan vi få lejlighed til at få et indblik i, når vi får en nærmere undersøgelse, således som undervisningsministeren har bebudet.

Hr. Frank Dahlgaard vil altså have nogle flere ud af klassen. Jeg vil tro, at når det ikke sker i så stort omfang, er det, fordi skolerne anvender den metode, som jeg vil anse for at være den fornuftigste: den pædagogiske vej. Det er den rigtige fremgangsmåde. Der er ingen patentløsninger på dette felt – heller ikke den patentløsning at udskille eleverne. Jeg synes, vi skal arbejde for, at vores folkeskole er for alle elever, og jeg håber, at hr. Frank Dahlgaard er enig i dette.

De, der så eventuelt måtte blive udskilt, hvad med dem? De skulle også gerne have en mulighed for at være i det samfund, komme ind i det samvær og være med i det fællesskab, for jo flere vi udskiller, jo flere får vi også til at være udskilt fra samfundet i øvrigt, måske i resten af deres liv, og det er ikke en rimelig måde.

Hr. Frank Dahlgaard mener, at der i dag er flere elever, der er trætte af at gå i skole. Jeg tror nok, at hr. Frank Dahlgaard også nævnte lærerne. Men jeg er ikke sikker på, at hr. Frank Dahlgaards skole, som vi fik kendskab til, da vi lavede den nye skoleordning, vil give flere lykkelige elever, tværtimod. Jeg synes, at den folkeskolelov, vi har lavet, giver nogle muligheder med en bredere vifte af metoder og undervisningsformer, som måske bedre kan anvendes over for de elever, som har svært ved det rent boglige og den direkte undervisning fra lærer til elev, hvor de ellers bare kan sidde og høre efter.

Der er ingen tvivl om, at børnene i dag er mere urolige og har sværere ved at koncentrere sig, og årsagen til den situation skal jo søges andre steder end hos børnene og i skolen. Den almindelige travlhed og det almindelige jag i samfundet og i familierne præger jo os alle sammen og præger selvfølgelig også børnene, og derfor er livet i skolen anderledes i dag, end det var for 10-20-30 år siden, men det løses jo ikke ved, at vi begynder at udskille nogle elever.

Mange af de problemer, der findes, er jo også socialt betingede, bl.a. fordi der undertiden er omsorgssvigt over for børnene.

Det er også et spørgsmål om mere tid til børnene, og derfor har vi i Socialdemokratiet været meget tilfredse med forældreorloven, så forældrene kan få mere tid sammen med deres børn, men dér savner jeg fuldstændig De Konservatives opbakning, for det er jo sådan nogle steder, vi skal gribe ind og støtte også inden for det sociale område. Problemerne løses jo ikke med den patentløsning, hvor man blot udskiller eleverne. Vi må gå ind og se på, hvad det er, der skaber vilkårene, og så tage fat der i stedet for alene at se på den ene metode, som hr. Frank Dahlgaard er så optaget af.

Så har hr. Frank Dahlgaard for øvrigt også foreslået en løsning mere, nemlig at vi laver en kampagne, så det står stjerneklart for forældrene – jeg tror, det var ordvalget – at det er deres ansvar at opdrage deres børn. Jamen det behøver vi ikke, for undersøgelser viser, at det er forældrene klar over og har accepteret – og heldigvis for det. Der er ingen tvivl om, at opdragelse af børn er forældrenes ansvar, men skolen kan jo ikke frasige sig et medansvar for den tid, hvor børnene er i skolen. Det er klart, og det håber jeg da vi er enige om.

Den opfattelse, som hr. Frank Dahlgaard har, mener jeg er forkert, og derfor er det overflødigt med sådan en kampagne. De allerfleste forældre kender deres ansvar, men det er jo ikke sikkert, at børnene derfor opfører sig, som skolen og forældrene gerne vil have; der kan jo være et stort skridt fra en ansvarserkendelse og så til, at tingene former sig. Det er jo ikke løst med blot at lave sådan en kampagne, hvorefter vi tror, at alt er så godt.

Men uanset hvad der er årsag til, at børnene ikke altid tilpasser sig eller kan tilpasse sig den undervisning eller den skoleform, vi har, så mener jeg ikke, at vi skal behandle børnene ved at udskille dem. De må have ret til at være med i fællesskabet, og det må være skolens og vores opgave at tilrettelægge tingene bedst muligt, så vi kan fastholde, at det er en folkeskole, vi har, dvs. en skole for alle.

Jeg vil herfra være meget forsigtig med at rådgive pædagoger og lærere, for det er dem, der er de fagligt kompetente på området. Skulle jeg nævne en enkelt ting, så kunne det måske være hensigtsmæssigt at sætte ind omkring skolestart; det kunne da overvejes.

Jeg tror, der er nogen usikkerhed hos forældre om, hvad det egentlig er, skolen forventer af deres børn og af forældrene selv i forbindelse med skolestart. Og kunne man komme så langt – alt det, vi taler om, er i det hele taget et spørgsmål om forældre/lærersamarbejde – at man endda kunne tale sig frem til en fælles holdning til, hvad det er, forældrene og børnene bør leve op til, for at børnene kan få det bedste mulige udbytte, så er det jo et langt stykke af vejen.

Det var bare en enkelt idé, men nu får vi jo formodentlig lejlighed til senere at se, hvordan det ser ud ude i kommunerne, ude i skolerne, når vi får en sådan undersøgelse. Så kan vi da overveje igen, om der er nogle ting, vi kan gøre herfra ud over at inspirere, som vi jo selvfølgelig alle sammen forsøger.

Der er altså forskellige vurderinger af, hvordan det ser ud, og der er forskellige forslag til metoder. Så jeg vil gerne kvittere for, at ministeren vil gå ind i det her og lave en undersøgelse, der kan give lejlighed til at analysere problemerne nærmere og også til at se, hvordan man gør ude omkring, og sætte ind med mere oplysning til skolerne, hvis det er det, der er behov for.

Men vi kunne måske også alle sammen bidrage til at skabe lidt mere respekt om det betydningsfulde job, som lærerjobbet er. Det vil kunne styrke lærerne i deres daglige arbejde. Jeg må jo sige, at jeg mærker også en modløshed. Hr. Frank Dahlggaard sagde, at der manglede trivsel i folkeskolen. Derfor er det vores opgave herfra – også i de meldinger, vi kommer med, og i de angreb, som jeg synes undertiden har været helt ved siden af – at forsøge at bidrage til en positiv holdning ved at opmuntre i stedet for altid at kritisere.

Selvfolgelig skal vi være klar til – og vi har lov til – at kritisere dér, hvor der er fejl og mangler – bestemt! Men man skal også være klar over, at hvis ildsjælene i folkeskolen dør, har vi virkelig lidt et tab.

(Kort bemærkning).

Jan Kópke Christensen (FP):

Hr. Hans Peter Baadsgaard har ganske ret, når han herfra klart udtrykker, at det er et problem med forældrene, der ikke har nok tid til at tage sig af deres børn. Det tror jeg faktisk er en utrolig vigtig ting at få med ind i debatten, for vi må altid se på, som hr. Hans Peter Baadsgaard også var inde på: Hvad skyldes de problemer, der nu

engang er, og som for øvrigt altid vil være her, uanset hvilken folkeskole vi har?

Hr. Hans Peter Baadsgaard kommer så ind på, at det med hensyn til orlovsordninger er vigtigt – nu skal jeg ikke forsvare De Konservative – men at det er vigtigt, at man hele tiden er opmærksom på at være positiv over for orlovsordningerne.

Jeg synes, det er at vende tingene lidt på hovedet. Jeg er enig med hr. Hans Peter Baadsgaard i, at det er et problem, at forældrene ikke kan være sammen med deres børn meget, meget mere, end tilfældet er i dag. Det har vi altid ment i Fremskridtspartiet. Men vi har også altid gjort opmærksom på, hvad problemet er. Det er naturligvis også den politik, hr. Hans Peter Baadsgaard har stået for i alt for mange år, bl.a. de store skattebyrder, borgerne har. De er med til, at borgerne, befolkningen er tvunget mere eller mindre til, at begge – både mor og far – må gå på arbejde.

Vi burde se på et så fundamentalt problem i det danske samfund og prøve at ændre det, så der var mulighed for, at den ene af parterne kunne være hjemme hos deres barn. Det tror jeg er vigtigt at tage med ind i debatten her, for det er forkert bare at pålægge den ene byrde efter den anden, skatter osv., og så bagefter sige: Så får I penge for at gå derhjemme, så kan I tage orlov.

Nu skal vi ikke komme ind på den debat, det er ikke kun det, det drejer sig om, men jeg synes, det er et vigtigt aspekt at tage med i debatten.

Anders Mølgaard (V):

Jeg vil også gerne ligesom den socialdemokratiske ordfører give udtryk for den holdning, at det har været en meget god og konstruktiv besvarelse fra ministerens side.

For at sikre en retfærdig balance og rimelige proportioner i denne disput er det magtpåliggende for mig i hvert fald at starte med den påstand, at mindst 80 pct. af alle vore børn er konstruktive og velfungerende. Spørgsmålet er i virkeligheden, om vi nogen sinde før i vores historie har haft mulighed for at møde en så stor del af en opvoksende generation, som har så gode opvækstvilkår, og som belønner disse rammer med en meget positiv adfærd.

Det lykkes oftest at give børnene den grundlæggende tryghed og kærlighed, som er en naturlig forudsætning for et identitetsstærkt voksenliv. Mange børn af i dag er frie og selvstændige på en yderst positiv måde – så vidt en vigtig hovedstrøm.

Men samtidig ville det være naivt og uansvarligt at lukke øjnene for de stadig flere signaler om tiltagende problemer med ukoncentrerede, normløse og grænsesøgende børn og unge, som naturligvis besværliggør elementær undervisning eller ligefrem umuliggør elementær undervisning i skolen.

Umiddelbart lyder det lidt selvmodsigende i relation til mine indledende betragtninger, men en del af forklaringen kan nok findes i en efterhånden klassisk polarisering, som vi også finder i andre industrilande som USA, Frankrig og England.

Med en vis ret vil nogle måske påpege, at skolernes lærere til alle tider har måttet udkæmpe puniske krige med uvorne skarnsknægte m/k og ballademagere. Vores litteratur og historie rummer mange eksempler på børns raffinerede kamp mod skolens væsen. Hvem ihukommer ikke Pelles lærer i »Pelle Erobreren« eller den venlige lærers skæbne i »Det forsømte forår«?

Men noget tyder på, at karakteren af problemerne har foretaget et sporskifte i de sidste 15-20 år til i stigende grad at være af psykologisk karakter. Alene omfanget af alarmsignaler fra institutionspersonale og lærere i folkeskolen legitimerer et behov for en principiel debat af karakter som den, der afvikles her i dag.

Venstre er altid villig til at sætte fokus på en problemstilling, også selv om visse pædagogiske kredse måske finder problemstillingen upassende, ja, ligefrem ikkeeksisterende.

I virkeligheden kan det ikke komme bag på nogen, at vi i skolen møder mange pejlebørn. Børn, som ofte er værdis- og normfattede. Børn, som hele tiden er på desperat jagt efter værdier hos andre, specielt naturligvis hos os voksne. Børn, som ofte har en så veludviklet kritisk sans og en så overdreven selvstændighed, at en mere dækkende karakteristik i virkeligheden snarere er egoisme eller ligefrem destruktiv adfærd over for omgivelserne. Det er tankevækkende, at det typiske pejlebarn forbavsende nok er både intelligent, velstimuleret, nysgerrigt, selvstændigt og kritisk. Men mange vil med rette kunne sige, at det bare er for meget af det gode.

Det er såre logisk, at børnene til alle tider – også her i 1996 – er et spejl af det voksne Danmark. Mange forældre befinder sig også i et værdikaos eller i værdivildrede på konstant søgen efter holdepunkter. Mange voksne vælger holdning, som var det tilbudsvare i Bilka, og skifter synspunkter så ofte, som de går på tøj-

salg. Mange forældre er i dyb vildrede om deres børns opdragelse.

Oven i denne forældrevildrede kommer så den nye historiske situation: at børn næsten fra spæde tilbringer en meget stor del af deres vågne tilstand under forskellige pasningsformer uden for familien. Det betyder alt andet lige, at der er en indlysende risiko for, at børn oplever dybe norm- og værdikløfter mellem henholdsvis f.eks. skole og hjem.

Naturligvis er denne udvikling dybt bekymrende, og med hensyn til de mere ekstreme former for destruktiv, ja næsten terroristisk adfærd over for lærere, klassekammerater og skole er der behov for at trække en kridtstreg i sandet og sige: Det her vil vi simpelt hen ikke finde os i!

Vi skal naturligvis bakke op om de gode kræfter i skolen, som konsekvent ønsker at stoppe uacceptabel social adfærd, der umuliggør normal undervisning.

Med hensyn til den generelle problemstilling omkring pejlebørn og nye børnekarakterer er det naturligvis vigtigt, at vi sætter konstruktivt og præventivt ind. Allervigtigst tror jeg det er, at børn og unge møder voksne i deres dagligdag med en stærk ryggrad og integritet: forældre, lærere, fodboldtrænere, fritidsklubmedarbejdere osv., som klart signalerer holdninger, mod og viljestyrke, når børn overskrider kridtcirklen. Også voksne, som en gang imellem siger: Du skal!

Jeg synes, det specielt er vigtigt, at forældrene tager førertrøjen på som den vigtigste opdragende part. Det kan ikke være meningen, at institutioner eller skoler skal lære vore børn at spise med kniv og gaffel eller bruge ske hverken bogstaveligt eller mere mentalt.

Det er vigtigt, at forældrene tager sig tid til både at læse historier og synge for børnene. Det er vigtigt, at forældrene taler med deres børn om godt og ondt, om ret og uret.

Derfor er det glædeligt at konstatere, at landsformanden for forældreforeningen Skole og Samfund netop understreger forældrenes ansvar i relation til skolen. I oktober 1995 udtaler Birgitte Bjerregaard i Politiken bl.a., at forældre f.eks. skal kigge i skoletasken og tjekke lektierne, så barnet hele tiden mærker, at far og mor står lige bagved. – Såre fornuftigt.

Et andet uhyre vigtigt aspekt i forhold til denne debat er i virkeligheden nogle af de holdninger og problemstillinger, vi diskuterede under dagens tidligere forespørgsel om børns og unges fritidsjob. Under sidste debat fremhæve-

des, at der måske er en sammenhæng mellem det forhold, at mange børn har adfærdsmæssige problemer, og det, at vi har fjernet, ja næsten kriminaliseret ansvar og pligter i barndommen. Samfundet overflødiggør børn og unge med deprimerende konsekvenser. Man stjæler børnenes muligheder for at føle en glæde, ja, ligefrem en sejr ved at udfylde en praktisk funktion i familien.

Det er logik for præriehøns, at der er en stærkt opdragende funktion i at forpligte børn til at tage deres tørn ved opvask, rengøring, oprydning osv. Derfor er det direkte asocialt at fortsætte denne forbudslinje over for børns og unges moderate fritidsjob, men jeg håber, at Venstres synspunkter i relation til denne problemstilling blev slået fast med syvtømmersøm under F 12.

Mellem 10 og 12 pct. af alle børnehavebørn bliver i dag henvist til psykolog, hvilket er en fordobling på 10-15 år. For skoleelever gælder det op til 20 pct. af en årgang. Umiddelbart er jeg af den opfattelse, at det er urimeligt mange; det er simpelt hen for mange.

Dækker denne udvikling i realiteten over en uheldig indsnævring af selve normalitetsbegrebet? Hvis det er tilfældet, er vi i hvert fald ude på en farlig slikske. Selv om nogle ville finde tanken kættersk, kan jeg ikke dy mig for samtidig at fundere over, hvordan nutidens skolepsykologer vil rubricere nogle af vores histories mest dynamiske og farverige personligheder, hvis de gik i 3. klasse i 1996. Hvordan ville en nymodens skolepsykolog f.eks. vurdere en karakter som H.C. Andersen eller Søren Kierkegaard? Var de kommet i specialklasse? Jeg er ret sikker på det.

Tilbage til den konkrete forespørgsel. Venstre finder, at det er vigtigt at lytte til de røde alarmlamper fra landets skoler, og kan derfor bakke ministerens lovede initiativ op.

Det er sagligt rigtigt at starte med at undersøge problemstillingens omfang for derefter senere at overveje konkrete initiativer. Med denne debat har Folketinget forhåbentlig sendt et klart signal om, at uacceptabel og asocial adfærd i skolen skal besvares konsekvent.

Venstre stemmer naturligvis for dagsordenen, som vi selv er medforslagsstillere til.

Anne Baastrup (SF):

Folkeskoledebatten, sådan som den fungerer for tiden, hviler efter min bedste opfattelse på rygtedannelser og er ved at gå helt skævt. Vi er ved

at få skabt den opfattelse af folkeskolen hos forældre og kommende forældre, at folkeskolen ikke duer. Den negative spiral, som hr. Frank Dahlgaard må siges at have et stort ansvar for, skal vendes. Det er vigtigt, at partierne bag folkeskoleforliget koncentrerer kræfterne om at få vendt denne spiral.

Det undrede mig derfor, at Venstre er medforslagsstiller til forespørgslen; men sådan er der jo så meget.

Sagen er jo den, at hr. Frank Dahlgaard gang på gang har understreget i sin debat og i sin opfattelse af folkeskoleloven, således som den blev formuleret efter hidsige debatter, har jeg hørt fra min forgænger, hr. Frank Dahlgaard har understreget, at der er børn, der ikke skal være i folkeskolen. De skal ud.

Jeg er helt sikker på, at det er ikke Venstres tanke at forlade folkeskoleforliget. Det håber jeg i og for sig ikke. Vi skal nemlig fastholde, at folkeskolen skal være for alle børn, og det er der faktisk en lang tradition for. Allerede i »Instruks til almueskolelæreren« i 1814 står der, at det er skolens opgave med lige omsorg og uden forskel at antage sig alle børns undervisning og dannelse.

Siden da har det været folkeskolens opgave og forpligtelse at tilbyde undervisning til alle børn. I dag ligesom i 1814 skal folkeskolen give alle børn et undervisningstilbud, men elever, hvis udvikling kræver særlig hensyntagen eller støtte, skal have tilbud om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand. Ellers kan skolen ikke løse sin opgave, og det enkelte barn og den enkelte lærer lades i stikken.

Det tværministerielle udvalg vedrørende børn tog i 1992 et initiativ til at få lavet en rapport, der bliver kaldt Risikobørn. Denne rapport beskæftigede sig med de børn, der befinder sig i gråzonen, kan man kalde det, mellem den generelt forebyggende indsats, f.eks. i forhold til læsevanskeligheder, og den egentlige behandlingsindsats. Det er i denne gråzone, vi finder mange af de børn, der har sociale og emotionelle problemer. Ifølge folkeskoleloven har disse børn krav på hjælp, men tilbudet er ofte utilstrækkeligt.

Rapporten viser, at forudsætningen for, at integration af børn med særlige vanskeligheder kan lykkes, er, at integrationen ledsages af støtte og supervision til lærerne, at lærerne er uddannet til opgaven, at barnet støttes pædagogisk og socialt, at læreren får undervisningsmidler og tekniske faciliteter til rådighed, og at skole og

klasse forberedes og er indstillet på at modtage elever med særlige vanskeligheder.

Det er nemlig ikke gratis, det her. Men jeg skal gøre opmærksom på, at de adskilte særforanstaltninger, som jo ligger implicit i hr. Frank Dahlgaards skolepolitik, er heller ikke gratis. En plads på amts- eller primærkommunale special- og heldagsskoler løber nemt op i 200.000 kr. om året. I gennemsnit koster en elev i folkeskolen 36.000 kr. om året. Så medmindre kommunerne under dække af ideologiske motiver bruger integration af elever med særlige vanskeligheder som spareobjekt, er der og skal der være økonomiske midler til at opfylde de førnævnte forudsætninger.

Kommunerne lever ikke op til folkeskoleloven, hvis f.eks. elever med sociale og emotionelle problemer ikke tilbydes tilstrækkelig hjælp. Vidtgående vanskeligheder kan ikke løses inden for normalklassens sædvanlige rammer.

Men desværre ser vi jo, at integrationen er blevet brugt som besparelsesmetode. Der findes kommuner, som har trukket deres elever hjem fra alle adskilte foranstaltninger og anbragt eleverne i folkeskoleklasser uden anden støtte til disse risikobørn end lidt almindelig specialundervisning.

Det er ikke SF's opfattelse, at alle børn for enhver pris skal fastholdes i folkeskolens normalklasser, fordi det eventuelt er i overensstemmelse med en fastlagt ideologi. Udskillelse fra normalklassen i en periode kan være nødvendig for at undgå udstødelse.

Folkeskolens Udviklingsråd havde, jeg tror, det var 400 mio. kr. over et par år til at lave forskellige projekter. Disse projekter er blevet samlet i en bog, der udkom i 1991, og som hed »Specialundervisningens mange ansigter«. Der beskrives, at en særlig indsats i en mindre gruppe i en kortere periode kan ruste elever med store problemer til at indgå i normalklasser med ledsaget, fortsat støtte.

Vi skal vide, og vi skal huske, at den nuværende folkeskole er så rummelig og har træk, der fremmer chancen for at opfange og give børn med vanskeligheder en mulighed for at udvikle sig konstruktivt, hvis elever og lærere støttes i tilstrækkelig grad.

Men stigende klassekvotienter og øgede besparelser på folkeskoleområdet vil bidrage til at ødelægge mulighederne for fornuftig integration. Det kan udløse kaotiske situationer i nogle af klasseværelserne og i næste instans medføre total udstødelse af disse såkaldte risikobørn. Det

vil derefter udløse krav om behov for genoprettelse af de meget kostbare særforanstaltninger, som mange steder er nedlagt eller sparet væk.

Det er vigtigt at understrege, at så mange børn som muligt ikke fastholdes i folkeskolen af ideologiske årsager, men fordi vi ved, at jo færre der udgrænses af fællesskabet, jo senere man i uddannelsessystemet laver niveaudeling, jo mindre talent går der til spilde, og det er det, der er målet, at alle børn i dette land får mulighed for at udvikle deres evner og anlæg bedst muligt.

I denne sammenhæng er det nok værd at understrege, at myten om, at elever med mange talenter og evner sættes tilbage i udvikling, hvis børn med vanskeligheder integreres i normalklasserne, ikke umiddelbart lader sig bevise. Tværtimod peger alt på, at udviklingen af de sociale kompetencer, der bliver nødvendige i fremtidens samfund, udvikles i mødet med mange forskellige mennesker. Synspunktet fremhæves i høj grad af fremtidsforskere og fremtidsorienterede erhvervsfolk.

I totalitære regimer – lad mig nævne Sovjetunionen og Nazityskland – forsøgte man at samle de bedst begavede på eliteskoler. Beskrivelser af disse drivhusbørns manglende evne til at indgå i sociale sammenhænge er sørgelig læsning. Faktisk er det nok også bedst også for en potentiel kommende leder at have mødt og udviklet sig sammen med så bredt et udsnit af befolkningen som muligt.

I en kronik i Berlingske Tidende lørdag den 6. januar beskriver en direktør for et headhunterbureau, hvordan de unges såkaldte multisocialisering kvalificerer dem til arbejdsmarkedet og gør dem skikkede til at påtage sig lederansvaret. Det bør altså være til gavn for alle parter i folkeskolen, at så få børn som muligt segregeres, som det hedder på folkeskolesprog. Vilklårene skal være til stede, men så skal folkeskolen fortsat være det sted, hvor landets indbyggere møder hinanden på tværs af alle skel. I Grundtvigs fædreland er der ikke tradition for at stemple børn som uunderviselige og dermed udgrænse dem af fællesskabet.

(Kort bemærkning).

Anders Mølgaard (V):

En lille kort bemærkning til fru Baastrup, men, synes jeg, principiel.

Jeg tror, jeg sagde i min ordførertale, at i Venstre er vi altid villige til at tage en disput, også når det gælder den type problemer, som visse

pædagogiske kredse føler det er kættersk, måske ubehageligt at drøfte, eller måske mener man ligefrem, at det er et problem, der er ikke-eksisterende. Vi er altid villige til at drøfte det, og det gælder også i denne sammenhæng.

Vi mener, at der er et problem med f.eks. adfærdsvanskeligheder i skolen, bør vi tage det op, så bør vi diskutere det. Men det er ikke ensbetydende med, at vi i en sådan debat, som bliver taget op her, er enige om midlerne til at nå det mål, at undervisningen får de optimale vilkår i folkeskolen.

Derfor tror jeg også, at fru Baastrup er klar over, at Venstre og De Konservative jo ikke er helt enige i midlerne, men vi er enige i målene – og det er vi forhåbentlig også med SF – om at skabe optimale undervisningsvilkår. Jeg synes, det er legitimt, at vi går sammen om at rejse en debat, fordi vi ser et fælles problem, men der er mildest talt nogle nuancer omkring midlerne, og i forhold til Det Konservative Folkeparti er vi jo f.eks. ikke tilhængere af nogen udstødning.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Den sidste bemærkning var direkte fræk.

Det Konservative Folkeparti ønsker ikke, at nogen skal udstødes af det danske samfund, eller at børn skal udstødes af folkeskolen. Men jeg må have lov at gøre opmærksom på, at vi er det land i verden – og jeg er ikke blevet modsagt endnu – som har flest børn i den undervisningspligtige alder i skolens normalklasser.

Jeg spørger derfor, og det gælder også SF's fru Anne Baastrup, om man i andre landes undervisningssystemer har en holdning, som er forfærdelig, og hvor man udstøder folk, fordi der altså er flere, der er inde under særforanstaltninger. Det er os, der er i en ekstrem position, og må man have lov at sige ganske stille og roligt: Gad vide, om det er det rigtige?

SF's fru Anne Baastrup sagde, at i Grundtvigs fædreland er der ikke tradition for, at børn betegnes som uunderviselige. Nej, men nu har Grundtvig være død i lang tid, og fædrelandet har ændret sig. Og hvad nu, når det altså desværre er sådan, at der er børn i virkelighedens verden, som er uunderviselige, formentlig ikke gennem hele deres liv, men det kan altså være i ganske lang tid, og når det ødelægger trivsel og undervisningsmuligheder for deres klassekammerater?

Se dog virkeligheden i øjnene i stedet for at lade, som om alle er lige og alle er lige gode. Ja,

det er de, men der er nogle, der har problemer, og derfor opfører de sig på en måde, der gør det forfærdeligt at være sammen med dem – for lærerne, for de andre børn, og det er der altså nogle her i denne sal der vil gøre noget ved.

Så sagde fru Anne Baastrup også, at folkeskolen er til for alle. Ja, i høj grad og mere end i noget andet land, hvor man har den offentlige skole. Men hvad er konsekvensen af den holdning og den politik, man fører? Det er jo ikke, at alle er i folkeskolen. Det er jo, at i dag er det 12 pct., der har valgt privatskolerne, og den andel er stigende. Efter de seneste tal er der en kraftig acceleration i tilgangen til privatskolerne. Jeg tror ikke, det er, fordi man vælger privatskolerne. Det er, fordi man fravælger folkeskolen. Og jeg tror, at hovedforklaringen på det er de – relativt få, men alligevel – elever, som spolerer undervisning og trivsel.

Derfor er det alt for flot bare at køre det på den måde, som fru Anne Baastrup gør.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Nu har hr. Frank Dahlgaard og jeg af og til været til debat med Danmarks Elevorganisation, og hr. Frank Dahlgaard har altid sagt, at disse efter hr. Frank Dahlgaards opfattelse uunderviselige børn skal smides ud af folkeskolen.

Efterfølgende er eleverne fra Danmarks Elevorganisation kommet hen til hr. Frank Dahlgaard og har betroet ham, at det sker i dag. Jeg har selv kendskab til mine egne børns skolegang, hvor jeg utallige gange har hørt beskrevet: Kan du ikke lide lugten i bageriet, er der andre stedet at gå hen.

Det er folkeskolens måde at behandle børnene på mange steder, og det ved hr. Frank Dahlgaard godt. Det har hr. Frank Dahlgaard under alle omstændigheder fået at vide af eleverne, og den tiden burde indtages på et eller andet tidspunkt.

Så har jeg – og jeg håber også, jeg gav lidt udtryk for det – en tro på, at grunden til, at stigningen i antallet af forældre, der søger over til privatskolerne, bl.a. er det niveau, som hr. Frank Dahlgaard har fået skabt omkring debatten i folkeskolen. Der er jo efterhånden ikke nogen forældre, der tør andet, når hr. Frank Dahlgaard buldrer ud med, at der er larm og uro, og at man overhovedet ikke kan høre noget som helst i den enkelte klasse.

Det niveau skal vi væk fra, og det er det, jeg ønsker at få denne debat til at vise. Vi er nogle

partier, der står bag et folkeskoleforlig, og det skal hr. Frank Dahlgaard, hvis parti ikke er med i folkeskoleforliget, ikke have lov til at ødelægge. Vi skal have vendt den negative spiral, som hr. Frank Dahlgaard tilsyneladende har som ambition at få fastholdt.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Det her er en debat, som fra fru Anne Baastrup side ikke har så særlig meget med virkeligheden at gøre; det er jo helt åbenlyst. Når jeg bliver tillagt ansvaret eller skylden for, at flere og flere vælger privatskolen, så må man nok sige, at tingene er ude af proportioner.

Når forældre sammen med deres børn finder ud af, at de skal på en privatskole, er det jo ikke, fordi jeg står og galer op, sådan som det bliver udtrykt. Det er i de fleste tilfælde, fordi man vælger at fravælge folkeskolen. Jeg gjorde det selv for et af mine børns vedkommende, og jeg gjorde det alt for sent. Den pågældende folkeskole fik alt for lang tid, og det blev ikke bedre.

Fru Anne Baastrup sagde i sit indlæg, at det jo er dyrere, hvis man vil tage flere ud, så det er jo dyre foranstaltninger. Ja, hvis man vælger institutionsløsningen. Men nu har jeg forstået, at undervisningsministeren vil kortlægge problemet her med en undersøgelse og komme med forslag til løsninger. Der er jo andre løsninger end betoninstitutionsløsningen.

Jeg må gøre opmærksom på, at så sent som i dag kl. 9 i Radioavisen gjorde børnepsykologen Erik Sigsgaard opmærksom på, at nu er der altså børn i Danmark, der faktisk viser tegn på en slags skoletræthed, før de kommer i skole, og han nævnte, at det er fordi – det er hans opfattelse – at Danmark er det mest institutionaliserede land omkring børn i hele verden. Børnene siger, at der er så meget, de skal. Mange af dem har mistet lysten, før de overhovedet kommer i skole.

Fra konservativ side er det ikke betoninstitutionsløsningerne, vi peger på for de adfærdsvanskelige børn. Det har de vistnok – lad nu undersøgelsen vise det – fået nok af i vuggestuen, i børnehaven, på fritidshjemmene, hvor de hele tiden skal aktiveres og aktiveres af lærere af pædagoger. Jeg var lige ved at sige kvindelige pædagoger. Det har de fået nok af. Så det kunne være, at der var andre alternative og nye måder, også billigere, både billigere og bedre, at tackle problemet med de adfærdsvanskelige børn på.

Og lad mig så til sidst anholde udtrykket »at de skal smides ud af skolen«. Det er der overhovedet ikke tale om. Der skal tages vare på de børn. Fordi de er blevet svigtet af deres forældre, skal de ikke også svigtes af samfundet. Selvfølgelig ikke.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Hr. Frank Dahlgaard er fuldstændig klar over, at det, hr. Frank Dahlgaard går og siger, er, at disse børn skal væk fra folkeskolen. Hr. Frank Dahlgaard har på intet tidspunkt forklaret, hvad det er, hr. Frank Dahlgaard ønsker at sætte i stedet for disse børn. Skal de overhovedet ikke undervises, eller har hr. Frank Dahlgaard en eller anden idé om, hvad det så er, der skal ske med disse børn?

(Taleren snubler på vej ned fra talerstolen.)

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Jeg er jo for meget gentleman til at sige, at SF's fru Anne Baastrup fortjente sin nedtur fra talerstolen.

Vi har undervisningspligt i dette land, og selvfølgelig er der ikke tale om at smide børn ud, men der er tale om det synspunkt fra konservativ side, fra min side, at der måske nok er nogle flere, der i kortere eller længere tid skal tages væk fra folkeskolens normalklasser, ikke bare af hensyn til de andre i klassen og trivslen og undervisningsmulighederne, men sandelig også af hensyn til dem selv. Det er jo ikke nogen straf.

Men det er vistnok sådan, at børn og unge i dette land savner grænser og konsekvens. Det er hovedsagen i god pædagogik over for børn, at der er grænser, og at det får konsekvens, hvis man overskrider disse grænser. Det gælder jo også i forholdet mellem – jeg havde nær sagt ordentlige – forældre og deres børn, at man finder sig ikke i hvad som helst.

Hvad skal der så ske? Skal de gå på gader og veje? Nej, det skal de ikke, og i dag er der jo børn, der trods alt vil tale ud, når det er helt vildt. De går jo ikke på gader og veje. Eneundervisning eller i observationsklasser, som undervisningsministeren redegjorde for er nogle af mulighederne. Der findes en vifte af muligheder i dag. Der findes også andre – som jeg sagde i mit indlæg før – utraditionelle metoder, som måske oven i købet er billigere, over for de børn, som børnepsykolog Erik Sigsgaard nævnte så

sent som i formiddag i Radioavisen, børn, som i den grad har oplevet institutionssamfundet i en alder af kun 7 år, at det hænger dem ud af halsen.

Jeg kan godt se, at det er en hård kamel, havde jeg nær sagt, at sluge for SF'ere, at institutionssamfundet måske ikke er løsningen på børns problemer, men prøv at se lidt utraditionelt på det, og prøv at lade være med at foregøgle Folketinget og befolkningen, at Det Konservative Folkeparti har et stort menneskesyn og et stort skolesyn og bare vil smide de anderledes ud. Det er der ikke tale om. Der er tale om, at udviklingen går i en kedelig retning. Det viste ministerens tal også, som jeg fortalte om, og derfor må vi gribe ind.

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Umiddelbart forekommer det mig underligt, at to partier, som traditionelt har ment, at regeringen og Folketinget skal blande sig mindst muligt, har stillet den her forespørgsel.

Min første reaktion var: Er det muligt for Christiansborgs politikere at lovgive om social adfærd, medmindre der er tale om decideret forbrydelse og kriminalitet? Skal og kan vi lære folk at opføre sig ordentligt?

Jeg vil dog gerne medgive, at det er et væsentligt problem, der er taget op, for hvis der er noget, vi alle kan blive enige om, så er det, at der skal være gode undervisningsbetingelser i folkeskolen.

Folkeskolen er en uhyre vigtig institution. Den er det første og nogle gange det eneste møde med undervisningssystemet. Det er her, de unge skal modnes til selvstændige individer, det er her, de skal hente en stor del af deres viden og dannelse. Derfor har folkeskolen et betydningsfuldt arbejde, og jeg synes, at den gør det godt. Det er temmelig væsentligt at slå fast.

Ikke desto mindre er forholdene i folkeskolen ikke optimale. Jeg tror næppe, at vi nogen sinde har haft eller når frem til enighed om helt optimale undervisningsbetingelser. Der vil altid være et eller andet, der kan gøres bedre eller udvikles, og sådan skal det være, vi skal ikke fryse fast; der skal være dynamik i folkeskolen.

Vi fik den første folkeskolelov i 1814; den er blevet ændret nogle gange siden, senest i 1993. Ændringerne har afspejlet dels nye ideer, dels ændrede samfundsforhold, for folkeskolen er jo en del af samfundet og må som sådan afspejle det.

Og hvad er det så, folkeskolen afspejler i dag? Den afspejler et moderne samfund, et samfund, hvor vi i stadig højere grad er blevet uafhængige af hinanden, et samfund, hvor fællesskabet får mindre og mindre betydning, et samfund, hvor børn har mindre voksenkontakt, og hvor relationerne mellem børn og voksne er udviskede.

Individet kan på den måde siges at have fået optimale udfoldelsesmuligheder, hvilket jo netop har været en afgørende forudsætning for liberalismen.

Man kan så også sige, at bagsiden af den medalje har været tomheden, ensomheden og den manglende tilpasning. Hvis vi så skal blive en smule ideologiske, kan man sige, at det var der en gruppe mennesker, der i 1905 indså og dannede et socialliberalt alternativ, nemlig Det Radikale Venstre.

Nu er samfundet så sandelig blevet moderne. Der er ingen bånd, der binder eller stækker. Vi er ikke forpligtet over for hinanden, og det enkelte menneske kan koncentrere sig om at tænke på sine egne behov først og fremmest.

Vi har overladt en stadig større del af ansvaret for hinanden til på den ene side markeds kræfterne og på den anden side velfærdsstaten og systemerne. Familien, naboskabet, venskabet, foreningen, altså det civile samfund, har dermed fået stadig ringere vilkår og dermed ringere mulighed for at nære de værdier og holdninger, som i sidste instans skaber mennesket, altså gør os menneskelige.

Vi har skabt et samfund, hvor man som det sidste nye sågar kan købe sig til de følelsesstimuli, man har behov for. Jeg hørte forleden i radioen om de såkaldte videovenner, som også lanceres som en følelsesstimulator. For 98 kr. kan man købe et videobånd, hvor forskellige mennesketyper, de nye venner, kan give dig de følelser, du på et givet tidspunkt har brug for, opmuntring, trøst, irettesættelse osv. Man kan let, hurtigt og sterilt tage for sig af det kommercielle udbud af følelser – smart og moderne, men også uhyggeligt efter min mening, for netop denne totale uafhængighed giver os også et kolossalt tomrum, et tab af værdier og en fare for ligegyldighed eller anarki, og det synes vi i Det Radikale Venstre ikke er en god udvikling.

Vi mener, at der er nødt til at være nogle sociale grænser for, hvordan vi opfører os over for hinanden, for det er jo det, det handler om: hvordan vi vil omgås hinanden, og hvordan vi tager os af hinanden og opfører os. Det er med

andre ord et spørgsmål om moral og dermed kultur. Den sociale adfærd er et kulturelt anliggende, som bunder i de værdier, vi opstiller i samfundet.

Hvis vi ikke i højere grad fastlægger modeller for, hvordan vi vil omgås hinanden, vil det automatisk afspejles i folkeskolen. Disciplin, ro og orden er forankret i forestillinger om, hvordan vi skal opføre os, og det er rent faktisk ikke noget, vi kan lovgive om; det spørgsmål vedrører og bør inddrage os alle, for det er jo ikke kun børnene, som har svært ved at finde rettesnore og dermed begå sig; det kendetegner hele vores kultur og altså også forældre og lærere. Vi voksne er usikre, og vi giver ikke klare værdier og holdninger videre til børnene, og det kan vi faktisk ikke være bekendt. Vi er ikke født med værdier, drømme og forestillinger. Dem tilegner vi os gennem opdragelsen – altså gennem fællesskabet.

Så de problemer, vi står med i folkeskolen, kan kun løses ved en kulturrevolution. Og hvordan gør vi så det? Det er i virkeligheden det store spørgsmål, som vi er tvunget til at forholde os til.

Vi må have et opgør med uafhængigheds- og forsørgelseskulturen. Vi må styrke det civile samfund og de sociale netværk, de lokale foreninger, familien, lokalsamfundet. Vi må arbejde mod et samfund, hvor der er brug for alle, et samfund, hvor man ikke kan købe sig til sine følelsesbehov på et videobånd og samtidig købe sig fri for ansvar, eller hvor forældrene bare kan overlade ansvaret for børnene til de professionelle. Det er ikke nok, at man kun bidrager til fællesskabet, når man har lyst. Vi skal have skabt en afhængighedskultur, hvor vi føler, at der er brug for os og for vores indsats. Forældrerollen skal styrkes. Forældrene skal gøres mere synlige og turde sige til og fra på en mere markeret vis end i dag.

Men folkeskolens rolle skal selvfølgelig også diskuteres. Vi skal give lærerne nogle ordentlige vilkår til netop at være lærere. De skal være fagligt godt klædt på, og de skal forstå at motivere eleverne. Men som nævnt er det ikke nok med det. Når lærerne i dag klager over problemer med at få ro i klassen og sætte sig i respekt, bunder det i de flydende menneskelige relationer i vores samfund og børnenes uvanthed med autoriteter.

Børn er på mange måder som modellervoks, de er formbare, de er åbne, nysgerrige, videbegærlige og grænsesøgende, og disse sider skal vi

stimulere og udvikle. Og det gør vi ikke ved at være holdningsløse og usynlige. Vi skal turde stille krav. Vi skal ikke have rå magt og disciplin i gammeldags forstand. Til gengæld skal vi have skabt autoritet – autoritet forstået som gode eksempler og forbilleder. Lærerne skal udgøre en autoritet, som bunder i deres faglige og pædagogiske dygtighed og i deres myndighed.

Børnene skal i det hele taget se mere til de voksne, voksne, som har en stærk kulturel ryggrad, som har en stærk forståelse af det gode og det onde og ikke videregiver ligegyldighed.

Og så skal børnene have tid til at være sig selv. De skal ikke passes på og passes op hele tiden. De skal have frikvarterer – ikke bare i skolen, men i livet som sådan.

Det er med andre ord et stort projekt, vi efter radikal opfattelse skal til at tage fat på, ja, det er hele grundlaget for velfærdssamfundet, som er på spil.

Det betyder ikke, at problemerne i folkeskolen skal forklejnes. Der er givet brug for særlig opmærksomhed omkring de vanskelige børn. Derfor skal vi have afdækket problemerne, sådan at skolen rustes bedre til fortsat at være skole for alle. På den baggrund vil jeg gerne på samtlige partiers vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden

»Idet Folketinget konstaterer

- at regeringen vil igangsætte en undersøgelse af forholdene omkring de adfærdsvanskelige elever i skolen af og mulighederne for at løse undervisningsopgaverne for disse elever, og
  - at undervisningsministeren vil udsende vejledende materiale til skolerne om undervisningen og af undervisningsmulighederne for de nævnte elever,
- går Tinget over til næste sag på dagsordenen.«
(Dagsordensforslag nr. D 29).

Første næstformand (Ivar Hansen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Jan Kjøpke Christensen (FP):

Man kunne spørge, hvorfor vi skal foreslå en dagsorden, hvorfor vi skal bekræfte hinanden i, at vi er enige om et bestemt synspunkt. Det er sådan en lille sidebemærkning.

Men jeg vil sige, at man jo kan stille forespørgsler om alt mellem himmel og jord, og jeg må nok erkende, at det her er en forespørgsel, som jeg rystede lidt på hovedet af, da jeg så teksten. Hvad agter ministeren at gøre for at få ro og orden, kunne man lige så godt have skrevet – almindelig god og social opførsel i folkeskolen.

En gang imellem skulle man lige tænke over, om man skal misbruge Folketingets tid med sådan nogle ting, som foreligger her, ikke fordi jeg ikke mener, at det er relevant at drøfte som politiker, men det er et spørgsmål, om det ligefrem kan bære en forespørgselsdebat. Jeg må erkende, at vi kan få nok at lave herinde, hvis vi skal gå ned i den mindste detalje.

Og netop fordi det er den mindste detalje, mener vi i Fremskridtspartiet, at politikerne skal holde fingrene langt fra sådan nogle områder som det her. Det er et ansvar, der skal ud til den enkelte skole. Ledelsen på skolen skal have et stort, stort ansvar for, at det fungerer optimalt.

Jeg troede faktisk også, at det var Det Konservative Folkepartis og Venstres holdning, at politikerne skulle blande sig mindst muligt.

Det er, som ministeren var inde på det, et meget generelt spørgsmål, som helt klart giver indtryk af, at der faktisk skulle være, kan man sige, utrolig dårlige tilstande i den danske folkeskole. Ministeren har også ret, når han siger, at der altid vil være problemer – det sagde jeg også noget om i min korte bemærkning – med nogle elever i folkeskolen på det ene eller det andet felt.

Men efter Fremskridtspartiets opfattelse er det helt klart, at de problemer, der er, skal der arbejdes på at få løst på den enkelte skole. Vi kan aldrig helt undgå problemer med visse elever, og det må vi altså forholde os til.

Når de her problemer, samspilsproblemer, opstår, må man naturligvis løse problemerne ved et forpligtende samarbejde mellem de parter, der er involveret. Når der er problemer, kan man naturligvis tage disse særlige hjælpeforanstaltninger, som vi kender, i brug. Jeg mener faktisk, at det er positivt, at mange lærere efter min bedste overbevisning prøver at klare de her problemer selv. Jeg mener, at der er mange lærere, der er dygtige til at klare de problemer, der er i folkeskolen. At der også er en anden gruppe lærere, der ikke er, som de burde være, skal jeg komme ind på senere.

Man skal naturligvis passe på, at man ikke sætter det helt store apparat i gang, når der er problemer. Jeg synes, det er et positivt udgangs-

punkt, som mange lærere over hele landet har, at man som sagt selv prøver at tage affære og at afhjælpe det pågældende problem.

Som ministeren også var inde på, siger § 2, stk. 3, i folkeskoleloven, at eleverne skal inddrages i samarbejdet med skolerne om at leve op til folkeskolens formål, og det vil selvfølgelig altid være bedst, hvis man har denne tætte kontakt med forældrene. Det er vigtigt, at forældrenes indflydelse bliver styrket efter Fremskridtspartiets mening.

Det er klart, at vi må tage nogle tiltag, måske bedre tiltag. Jeg tænker her på skolebestyrelser osv. Vi har foreslået i Fremskridtspartiet, at der skal være åbne skolebestyrelsesmøder for ligesom at give et incitament til, at de, der nu sidder i skolebestyrelserne, gør det optimale for deres skole, og at man har mulighed for at følge det enkelte medlem ligesom i en kommunalbestyrelse og i et amtsråd.

Men vi skal altså hele tiden holde ved, at det er forældrenes børn i dette land. Det er jo ikke bare en ret, forældrene har; det er en pligt til at gå med ind og løse eventuelle problemer efter Fremskridtspartiets mening. Alle kan naturligvis være enige i, at undervisningen skal være den bedst mulige også i folkeskolen, og det har alle en forpligtelse til at leve op til.

Ministerens oplysning om, at der fra 1972 til 1994 har vist sig en stigning i antallet af elever med sociale og emotionelle vanskeligheder, giver naturligvis stof til eftertanke. Derfor er det udmærket, at ministeren nu vil foretage en dybdegående analyse af problemernes art og se på løsningsmuligheder i en række udvalgte kommuner; det skal ministeren have tak for.

Jeg synes, det var godt, udmærket, positivt, at ministeren understregede, at undervisningen mangler en del praktiske tilgange. Jeg tror netop, at dette kan være medvirkende til at forbedre situationen i den danske folkeskole, også hvad angår de vanskeligheder, enkelte elever har. Jeg siger ikke, at det her vil løse alle problemerne, men jeg er overbevist om, at det vil være medvirkende til en løsning af nogle af de problemer, vi her taler om.

Jeg tror, at vi alle skal gøre os en ting klart, nemlig at Folketinget som sådan har svært ved at gå ind og skal ikke gå ind og sætte alle problemerne på plads. Det er der ingen muligheder for. Vi må forholde os til virkelighedens verden – det synes jeg også at den konservative ordfører må – og netop sige, at det er og bliver ledelsen på de enkelte skoler, man skal give et større

ansvar for, hvordan den enkelte skole skal køre. Det må være således, at vi gør det optimale for at forbedre forholdene, og det gør vi kun ved at give dem et måske større ansvar, end de har i dag.

Jeg tror, at mange af problemerne også skyldes, at nogle af de folkeskolelærere – for at vende tilbage til det aspekt – både pædagogisk og for den sags skyld også fagligt er gået bag af dansen, om man så må sige. Alt for mange lærere har i sin tid taget en læreruddannelse og er af den generation, en ældre generation, der tror, at man kan køre på rygmarven og rutinen. Jeg tror, at det er en stor fejl, at man ligesom bliver ved og siger, at de bare skal have lov til at fortsætte i skolesystemet.

Jeg tror faktisk, at vi en gang imellem må sige, at vi ikke altid skal kritisere eleverne. Det kunne jo også være lærernes kvaliteter, vi bør kigge på. Med risiko for at få verbale klø fra min private omgangskreds, vil jeg erkende, at det er et stort problem efter min mening. Der er mange lærere i folkeskolen, der har været der alt for længe og ikke har fulgt med i den teknologiske udvikling. Bare for at tage sådan noget som edb: Hvor mange ældre lærere ønsker at gå ind i edb-undervisningen? Det gør man jo ikke, for man ved, at man bliver taberen over for eleverne, og de gider, undskyld jeg siger det, men de har åbenbart ikke et incitament til at gå ind og lære det optimale på det område. Jeg tror, det er et aspekt, vi også må tage med ind i diskussionen her.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Jeg må jo nok sige, at når hr. Jan Kørpe Christensen siger, at der er grænser for, hvad man skal misbruge Folketingets tid til, og at dette er en overflødig debat og en overflødig dagsorden, blev der vist også sagt, må jeg altså lige gå herop:

Der er jo ingen sammenhæng i det, som Fremskridtspartiets talsmand her siger, for længere nede og senere i indlægget fik vi altså at vide, at det var godt, at vi nu får en grundig analyse af problemets omfang, sådan som ministeren har givet tilsagn om. Det tilsagn var jo ikke kommet, hvis ikke vi havde taget initiativ til denne her debat. Så det er vist meget godt, at vi fik den debat. Den vedrører mere end ½ million menneskers hverdag, nemlig alle dem, der går i folkeskolen, både børn og voksne, lærerne – over ½ million; det er mere end hver tiende

dansker, det drejer sig om. Det er ikke noget lille problem.

Og det dér med, at det hele skal løses ude på skolerne og af skolelederne, er meget godt, men vi skal ikke skubbe ansvaret fra os her i Folketingssalen og da navnlig ikke, når der er stadig flere signaler, der viser, at udviklingen kører i en uheldig retning. Ministerens tal viste det, og vi hørte det senest i Radioavisen i morges.

Jo, jeg tror, at denne debat er meget nyttig, og at den er god brug af Folketingets tid.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Jeg vil godt spørge hr. Frank Dahlgaard: Er det at lægge ansvaret fra os, at vi giver større ansvar til skoleledelserne på de enkelte folkeskoler? Det tror jeg bevidst er at misforstå det, jeg sagde. Jeg mener faktisk, at det ville være en styrkelse af folkeskolen, at man giver de enkelte ledelser på skolerne et større ansvar, og det var det, jeg understregede.

Så vil jeg godt sige, at jeg ikke tog afstand fra dagsordenen; vi er selv med i den dagsorden. Og som hr. Frank Dahlgaard også er klar over, er Fremskridtspartiet også med i folkeskoleforliget modsat hr. Frank Dahlgaards parti. Det er fint, at man går ud offentligt og konstant kritiserer folkeskoleloven. Jeg mener bare, at der er områder, hvor man må sige om folkeskolen, at det er folkets skole, og det er vigtigt, at så mange partier står sammen om netop det, man vedtager omkring folkeskolen.

Jeg erkender, at vi i Fremskridtspartiet også har en del ting, vi er utilfredse med i den nuværende folkeskolereform; sådan er det for alle partier, tror jeg, og man må erkende, at sådan er det. Men jeg mener, at det er vigtigt, at så mange partier står bag lovgivningen på folkeskoleområdet og ikke har den holdning, som jeg har læst i en artikel, som hr. Frank Dahlgaard har skrevet: Ud af klappen – de dårlige elever i hvert fald, ud af klappen, ud af folkeskolen.

Det synes jeg er forkert, det er ikke det, folkeskolen skal stå for. Vi har privatskoler osv., man kan overføre elever til, men jeg mener, at det er forkert at have den holdning, at hvis de ikke gør som alle de andre elever, hvis de ikke har den samme stil osv., jamen så er det bare ud af klappen. Det er en forældet tankegang efter Fremskridtspartiets mening.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Det skal blive en kort bemærkning, for nu begynder det at blive debat for debattens skyld, og fordi Fremskridtspartiets repræsentant har viklet sig ind i et eller andet selvmodsigende om, at der ikke er brug for denne debat, men at dagsordenen er meget god. Jo, men dagsordenen er jo kommet, fordi der er denne her debat.

Det er rigtigt, at Det Konservative Folkeparti ikke er med i folkeskoleforliget som det eneste parti i Folketinget. Det er vi ikke kede af, for vi synes ikke, det var noget godt forlig.

Men der er en række afgørende problemer omkring folkeskolen, som ikke løses med nok så meget lovgivning, problemer, som er opstået, fordi der sker en udvikling i samfundet, fordi forældrene ikke lever op til deres ansvar, og fordi en række ting, vi har hørt her i dag, sker. Og så må man gribe ind. Det sker ikke ved at ændre på folkeskoleloven - og det er heller ikke det, vi har foreslået - men det sker ved at gribe fat i og i første omgang kortlægge problemets omfang og udviklingstendensen, som den vil vise sig, hvis vi ikke griber ind, og dernæst ved, at vi får en vifte af løsningsmuligheder på bordet. Det er jo det, der ligger i den dagsorden, der er kommet frem, og som Fremskridtspartiets talsmand tilslutter sig.

Og så må jeg sige: Jo, det er en god ting med en stor beslutningsmulighed ude på de enkelte skoler, det er da rigtigt. Men når der sker en generel udvikling på folkeskoleområdet, som råber på indgreb eller ændringer og signaler fra Folketinget, så skal vi da være på pletten og ikke bare være decentrale.

(Kort bemærkning).

Jan Kópke Christensen (FP):

Det skal blive meget kort. Jeg er overbevist om, at hvis hr. Frank Dahlgaard havde stillet for den sags skyld et § 20-spørgsmål og havde bedt om de her analyser osv., havde han også fået det.

Alle Folketingets partier er som bekendt enige om den dagsorden, der ligger, og det er derfor, jeg siger, at en gang imellem skal man måske også lige vurdere lidt, hvad det er, man laver en forespørgsel om.

Jeg mener ikke, at problemerne er så store, som hr. Frank Dahlgaard gør dem til. Og det er kun hr. Frank Dahlgaard, der åbenbart har den holdning, at det er så kaotisk på området, som der mere eller mindre indirekte bliver givet udtryk for fra hr. Frank Dahlgaards side.

Bruno Jerup (EL):

Når hr. Frank Dahlgaard har lyst til at spille den uartige dreng i klassen og lave en forespørgselsdebat, som han finder nødvendig, synes jeg, det er forkert, at der er andre i den her sal, som siger, at det ikke burde være sket, og at det var bedre, at vi ikke havde haft den her debat. Der er åbenbart partier - Venstre og De Konservative - der har fundet det nødvendigt at have den debat, og så må vi tage den debat, for ellers er vi jo ude i noget rod.

Sagen er jo, at det i hvert fald er en diskussion, som kører mange steder. Spørgsmålet er selvfølgelig, hvor vigtigt det er. Det må vi så prøve at vurdere, og jeg synes, at det er udmærket med den undersøgelse, som ministeren nu har lovet at foretage.

Arbejdsbetingelserne i folkeskolens normalklasser er jo en meget sammensat størrelse, som handler om flere ting: Det handler om et konkret, fysisk arbejdsmiljø, det handler om elevernes indstilling, det handler om forældrenes indstilling, og det handler om lærernes ressourcer. Og spørgsmålet er, om man kan skille de ting ad. Jeg tror, de hænger sammen.

Jeg tror heller ikke, at man kan adskille de faktiske forhold, som børnene har i hjemmet, og som de har i samfundet, fra skolen. Det er ganske naturligt, at de problemer, som findes i hjemmene og i samfundet, genfindes i folkeskolen i forskellige former.

Man kan så håbe på, at skolen er med til at kompensere for nogle af de negative ting, der hænger sammen med opvækst og sociale forhold. Det kan måske kun være et lønligt håb, men i hvert fald er det ikke nogen løsning at gå ind og foreslå, at der er elever, som så ikke kan deltage i folkeskolen. Det er netop vigtigt, at den er der for alle.

Men det er jo et åbent spørgsmål, om der faktisk er tale om et meget stort problem eller blot et meget omtalt problem. Derfor er det udmærket, som det også ligger i den foreslåede dagsorden, at man starter med at undersøge problemets omfang, inden man farer ud med alle mulige uigennemtænkte tiltag.

Jeg mener, det er vigtigt at bevare folkeskolen som en skole for alle, og så må skolen geares til at klare de nye opgaver, som findes.

Men forholdene i skolen kan heller ikke ses isoleret fra det daglige miljø. Det kan være nedslidte lokaler, eller det kan være øvrige faciliteter, det kan være uinteressante bøger, lasede bøger, som sender et signal om, at her foregår der ikke noget væsentligt.

Derfor er det også vigtigt, at folkeskolens elever kommer under arbejdsmiljøloven, og desuden at demokratiet for eleverne bliver udvidet, så de får en højere grad af medbestemmelse og bestemmelse over egne forhold. Jeg tror, det er et vigtigt signal i et moderne samfund at sende til eleverne, at vi faktisk forventer, at de har indflydelse og råderet over deres egne forhold og betragter skolen som deres daglige arbejdsplads eller uddannelsesplads, som de naturligvis skal kunne bestemme over. Det er jo i det hele taget en del af problemstillingen at skabe en god arbejdsplads både for lærerne og for eleverne og at se det i den sammenhæng.

Den gamle opfattelse af skolen som et sted, hvor det alene handler om, at lærerne har magten og skal udøve den over for eleverne, mener jeg er forældet, og det må vi prøve at komme væk fra.

Lærerne skal selvfølgelig også have nogle bedre muligheder for at efteruddanne sig. Andre har været inde på, at der muligvis kan være nogle problemer med, om lærerne er i stand til at leve op til de krav og de ønsker, der er i dag. Jeg mener også, at det er vigtigt, vi ser på det, bl.a. med noget mere efteruddannelse.

Og så skal vi have gjort det comme il faut igen at repræsentere værdier og holdninger. I virkeligheden har den indoktrineringsdebat, som kørte i 1970'erne, ødelagt utrolig meget for folkeskolen og for andre steder, fordi man har fået den holdning ind i miljøet, at man skal sørge for at nedtone værdier og holdninger. Det er ikke så meget et spørgsmål om, at man skal repræsentere bestemte politiske partier eller bestemte religioner, men det er det, at man som voksen og som menneske giver udtryk for, at de ting, man gør, de holdninger, man har, er båret af nogle værdier, at de ikke bare er trukket ud af en værdifri luft. Det er specielt vigtigt for de børn, som kommer fra familier, hvor der er opbrud, eller hvor forældre ikke er i stand til at påtage sig denne opgave.

Jeg mener, at diskussionen om indoktrinerung er helt hen i vejret. I virkeligheden er det sådan, at børn i dag bliver udsat for en masse forskellige påvirkninger, selvfølgelig fra hjemmet, fra samfundet, fra medierne i høj grad, og skolen skal også repræsentere et sted med holdninger. De forskellige lærere vil naturligvis repræsentere forskellige typer af livsværdier, som er det, der bærer dem. Men den eneste måde, hvorpå man kan optræde på en måde, så børn og unge får respekt for det, man står for, er ved, at man

har nogle værdier, man har en grund til, at man lever, man har nogle ting, man står for og vil forsvare. Det skal vi have tilbage igen i skolen. Jeg tror, at det er vigtigt at sende det signal fra Folketinget, at det skal vi have tilbage igen.

Så mener jeg, at der har været nogle problemer med at omsætte den nye folkeskolelov til virkelighed. Det blev nævnt af hr. Jan Køpke Christensen, at De Konservative var det eneste parti, som ikke var med i den nye folkeskolelov.

Jeg er nødt til at sige, at det var Enhedslisten naturligvis heller ikke, fordi vi ikke var i Folketinget på det tidspunkt. Men der er nogle problemer med den nye folkeskolelov, med at omsætte den til virkelighed. Allerede nu har vi fået en del signaler ude fra skolerne om, at man har problemer med at omsætte den til realitet, og at de ressourcer, der er, ikke er tilstrækkelige til at omsætte den til realitet.

Et af dem er selvfølgelig det med lærernes uddannelse og ressourcer. En anden diskussion har været forholdet til edb og i det hele taget udbygningen af edb i folkeskolen. Jeg synes, at det ville være godt, hvis vi i forbindelse med den undersøgelse af problemerne, som ligger i dagsordenen, også prøver at inddrage nogle af de ting, som handler om, hvorvidt man faktisk er i stand til at omsætte folkeskolens intentioner til realitet.

Der er det i hvert fald Enhedslistens opfattelse, at de tanker, der har været fremme om nedskæringer, sammenlægninger og større klassekvotienter, er en helt forkert vej at gå i den forbindelse. I stedet skal man sørge for, at skolerne har tilstrækkelige ressourcer, så de kan gøre de gode elementer i folkeskoleloven til virkelighed.

Til slut vil jeg bare sige, at jeg synes, det er en vigtig debat at få, selv om nogle muligvis kan give den en forkert drejning, men sådan er det jo med politik; det kan man jo ikke gøre noget ved.

Jeg tror, det er vigtigt, at vi prøver at se på, at folkeskolen til stadighed er en ny skole, der dannes på et nyt grundlag med nogle nye elever, og så må jeg sige desværre: med de gamle lærere, men dem kan man ikke skifte ud så hurtigt. Men der kommer nye elever med nye forventninger, og det er muligt, at eleverne er mere krævende i dag, end de var for 20 år siden eller 30 år siden; det synes jeg er godt.

Det bør være sådan, at vi i højere grad betragter eleverne som medbestemmende samfundsborgere, der i allerhøjeste grad skal have medbestemmelse på deres egne forhold. Jeg synes også, at det er i den forbindelse, at vi skal prøve

på at se på nogle af de problemer, der er. Det er simpelt hen et udtryk for, at vi har nogle elever, som er mere krævende, som forventer mere, og jeg synes faktisk, at det ville være godt, hvis vi var i stand til at hjælpe med at gear systemet til, at de alle sammen kunne få en fornuftig udvikling som personer.

Addi Andersen (CD):

Det er temmelig længe siden, der har været en forespørgsel om folkeskolen, der indholdsmæssigt ligner den, der er til debat i dag. Man skal faktisk helt tilbage til 1982, hvor CD rejste en forespørgsel om skoletræthed og disciplinkrise. Det var noget, der blev talt meget om dengang. I dag er der heldigvis gode signaler om, at mange elever er glade for at gå i skole. Vi hører ikke længere så meget om skoletræthed som et problem. Disciplinkrise er heller ikke et ord, der bruges mere, men forespørgslen i dag går dog i den retning.

Hvad kan der gøres for at skaffe bedre undervisningsbetingelser i folkeskolens normalklasser? Og hvad kan der gøres for at skaffe mere ro og ordentlig opførsel? Sådant lyder spørgsmålet i dag.

Den seneste tids beretninger om vold eller trusler om vold mod lærere i folkeskolen har vakt opsigt. Og selv om man skal afholde sig fra at generalisere og af den grund tro, at det nu er livsfarligt at være bag et kateder, ja, så må jeg sige: Det er fuldkommen uacceptabelt, hvis den slags får lov at passere. Det skal lærerne selvfølgelig ikke finde sig i. Det er da også det svar, undervisningsministeren allerede har givet i Folketingets spørgetid for nylig. Men hvordan kommer det overhovedet så vidt, at den slags kan forekomme? Det kan der ikke svares kort og klart på. Men ingen kan vel være i tvivl om, at det også har at gøre med en hel række forhold, som hverken ministre eller Folketinget kan styre med love og regler. Opdragelseshandicap er f.eks. et nyt ord, der er dukket op, og det siger jo noget om, hvor hunden ligger begravet.

Det, vi kan svare for, er, at nogle lovgivningsmæssige rammer er i orden. Men børneopdragelsen er og bliver forældrenes opgave og ansvar, og det er og bliver i familien, børnene først og fremmest skal lære, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert, og hvor langt man kan gå, før festen stopper.

Den opdragelse kan skolen så udbygge og understøtte bl.a. med undervisningen i de holdningsdannende fag. Det kan godt være, at det er

nødvendigt at få understreget forældrens varet, så det ikke kan misforstås, og det vil CD meget gerne være med til og f.eks. opfordre forældrebestyrelserne til at få sat gang i en debat om en holdningsbearbejdelse.

Det offentlige kan som sagt sørge for nogle rammer med gode og tilstrækkelige børnepasningsmuligheder ude i kommunerne med en vifte af tilbud til børn og unge, og vi kan i det hele taget sørge for og sikre børnefamiliernes vilkår gennem lovgivningen. Vi kan så naturligvis lave en god skolelov med ramme om undervisningen. Det er noget, vi kan gøre.

Selv om den nye folkeskolelov er god på mange måder, så er der problemer ude i den enkelte classes hverdag, som har indflydelse på, hvordan ungerne opfører sig, og hvordan de tager imod undervisningen. Sådant har det altid været. I dag er en masse børn efterhånden flasket op med tv, video og computer, hele den moderne teknik har for længst gjort sit indtog i barnekammeret. På den baggrund kan man måske ikke forvente, at de samme børn skal synes, det er særlig spændende at komme hen i en måske forfalden skole og få stukket en gammel laset skolebog ud, og hvis der overhovedet er nogen computer til disposition, så skal den måske deles med 40 andre.

Skolen skal stille krav til elever såvel som forældre, men begge parter må omvendt også have berettigede krav til skolen om både kvalitet i selve undervisningen og i undervisningsmidlerne og også til tidssvarende indretning og udstyr af bygningerne.

Meget af det beror imidlertid på kommunalt ansvar, og jeg er bange for, at forholdene er på vej til at blive så uensartede, at folkeskolen ikke giver børnene de lige vilkår, som netop skulle kendetegne samfundets undervisningstilbud til alle. Det er jo derfor, vi kalder det folkeskolen, altså folkets skole.

Lærernes uddannelse har selvfølgelig væsentlig indflydelse på kvaliteten i undervisningen, og meget tyder på, at der er behov for ændringer i seminarieuddannelsen. Lærerne skal være dygtige i deres fag, men de unge lærere skal også fra seminarierne have den pædagogiske og håndværksmæssige bagage i orden. De skal kunne håndtere klassesituationen og beherske det metodiske værktøj. De skal kunne mange ting foruden det faglige for at leve op til lovens krav om differentieret undervisning. Det er altså ikke nogen nem opgave, når næsten 100 pct. af alle eleverne optages i nor-

malklasserne. Det giver et broget billede, hvor der skal være plads til både danske og fremmedkulturelle, og hvor der skal være reelle tilbud til dem med særlige problemer.

Der skal også følges op med efteruddannelse af lærerne. Det har de brug for på linje med alle andre grupper i samfundet.

CD mener desuden, at folk med f.eks. bacheloruddannelse kan bruges i folkeskolens undervisning, men det er en betingelse, at de på forhånd udstyres med en form for pædagogisk kørekort.

Folkeskolen skal naturligvis bygge på rigtige lærere, men hvis der er behov for det, er vi i CD åbne over for, at også andre kan gå ind og fungere aldeles tilfredsstillende som undervisere, hvis forudsætningerne er i orden.

Endelig vil jeg gerne nævne skolelederne. De har nok med de nuværende styrelsesregler fået et større formelt ansvar, men alligevel kunne Ugebrevet Mandag Morgen for nylig bringe en analyse, der vurderer, at der ligefrem er en lederkrise i folkeskolen, hvor skolelederne mener sig sat uden for reel indflydelse.

Det synes jeg er yderst betænkeligt. For at gøre folkeskolen til en succes burde lederne være de første til at gå i spidsen og give skolen en profil, som forældrene kan forholde sig til. Så ved de, hvad de kan forvente, og hvad der forventes af dem. Ellers søger endnu flere elever til de private skoler, som har et klart varemærke.

Når man så gerne vil bremse op for dårlig opførsel fra elevernes side, så må jeg samtidig give Politiken ret i konklusionen i en leder den 5. januar, der gik ud på, at skolelederne også må kunne gribe ind over for de lærere, der lige så lidt som visse adfærdsvanskelige børn kan passes ind i et normalt undervisningsforløb.

Politikerne kan nok skabe en god læreruddannelse og en god skolelov og i det hele taget centralt og decentralt sørge for rammerne, men de kan hverken skabe gode lærere, gode elever eller for den sags skyld gode forældre.

Til slut vil jeg gerne takke undervisningsministeren for den redegørelse, han har givet her i dag.

Poul Nødgaard (DF):

Dansk Folkeparti er i dag med til at støtte den foreliggende dagsorden, hvor der skal laves sådan en undersøgelse, og det er vi bl.a., fordi vi har tillid til, at undervisningsministeren vil sætte det arbejde i gang på en dybt seriøs måde. Vi er selvfølgelig spændt på at se resultatet, og jeg

vil i hvert fald regne med, at Uddannelsesudvalget bliver holdt orienteret og måske får en redegørelse, en rapport, eller hvad nu det kan ende med. Det kan ministeren jo så tænke nærmere over.

Så vil jeg godt sige til hr. Baadsgaard, at jeg synes, det var dejligt at høre den socialdemokratiske ordfører – der måske var lidt mere åben end undervisningsministeren – godt ville erkende, at der er altså faktisk mange steder i vores land i mange skoler rigtig store problemer, og det synes jeg vi skal erkende. Det gjorde i hvert fald hr. Baadsgaard.

Men dermed være ikke sagt, og det vil jeg gerne understrege helt kraftigt, fordi jeg har da en vis føling med folkeskolen ikke alene i min egen kommune, men også i andre kommuner, at der gøres faktisk et utroligt stort stykke arbejde i folkeskolen. Derfor synes jeg også, det var beskæmmende, da jeg forleden dag i toget kunne læse – Ekstra Bladet har sådan nogle ophæng i togkupeerne – hvordan man i den grad nedgjorde den danske folkeskole på bekostning af friskolerne. Nu kan jeg se, at undervisningsministeren ligesom ikke er klar over, at det har fundet sted. Den hænger sikkert i alle landets tog, i hvert fald i det regionaltog, jeg kører hjem til Ringsted i. Selv om vi har et godt, frit land, så synes jeg alligevel, der må være nogle grænser for, hvordan man kan nedgøre hinanden, og dér blev folkeskolen nedgjort på det skammeligste.

Når det er sagt, vil jeg gerne sige, at nogle af årsagerne til de problemer, vi står over for i folkeskolen, måske er, at vi har gennemlevet i alle facetter i vores samfund en rivende udvikling med begge forældre på arbejdsmarkedet, og det har nok været en af de ting, der har betydet, at vi desværre har fået en hel del rodløse børn i skolen. Og der er jeg altså ikke den, der hopper på den vogn og siger, at det er lærernes skyld, når der er rodløse børn i skolen. Det er og bliver forældrenes ansvar, at børnene sendes motive-rede til dagens arbejde i skolerne.

Desværre må jeg sige – det er der mange, der ikke interesserer sig for forholdene i skolerne, der tror – at de problemer, der kan være i en skole, opstår, når børnene bliver en 13, 14, 15 år. Nej, desværre må jeg sige, at der er enkelte klasser, der går helt ned til både 1. og 2. klasse, hvor der kan være sådan en hel gruppe af børn, der har utrolig svært ved at falde ind i det, der hedder fællesskabet i en skoleklasse.

Så vil jeg godt sige, at vi ved alle sammen, at det at være borger i et samfund og have et

arbejde kræver i dag en utrolig god uddannelse. Derfor er det også meget, meget vigtigt, at de børn og unge, der virkelig topmotiverede ønsker at lære noget, også kan få lov til det i fred og ro. Og derfor er jeg måske ikke helt 100 pct. enig med undervisningsministeren i, at alle børn for enhver pris skal være i en klasse.

Jeg må sige, ligesom hvis vi ude i trafikken gentagne gange laver alvorlige forsyndelser og har fået diverse gule og røde kort, så kan det altså komme til et tidspunkt, hvor man siger: Nu kan det være nok. Og der mener jeg altså også, at skolerne indimellem nok burde have lidt større muligheder og beføjelser – og jeg ved ikke, i hvilken udstrækning man må bortvise en elev for 1 uge eller 2 eller 3 uger, det kan ministeren gøre rede for, det er jeg ikke 100 pct. inde i – men jeg vil ikke afvise, at jeg kunne støtte i enkelte tilfælde – jeg må understrege i enkelte tilfælde – at en elev helt tages ud af en klasse.

Nu går jeg lidt længere end folkeskolen, det kan man jo godt, når man er interesseret i det samfund, man lever i. Jeg ved, at i mange handelsskoler har man store problemer med nogle af de elever, der kommer dér. Der er nogle meget dygtige lærere, også handelsskolelærere, der kalder dem det, der hedder bimmerbørn. Bimmerbørn er altså børn, der er fuldstændig ligeglade både med sig selv og med andre. Jeg vil godt være med til at ofre noget på, at vi får de børn motiveret til at få en anden holdning, men det er og bliver meget svært, fordi de har det indgroet i sig, at de har den dér utrolige ligegyldighed over sig.

Nu skal det her ikke udlægges, som at nu vil Poul Nødgaard, Dansk Folkeparti, være med til at tage en masse børn ud af skolerne, men jeg synes bare, vi skal erkende, at der er de problemer i skolen.

Og så vil jeg sige, at vores udmærkede lærerstab – der kan selvfølgelig ligesom inden for alle andre kategorier også være en lærer, der ikke er så dygtig – gennemgående er utrolig dygtig og loyal, og jeg synes også, de er meget veluddannede, og det at være lærer i dag er et hårdt job.

Jeg ved, undervisningsministeren også har en lærerfortid. Jeg tror også, ministeren vil erkende, at da han blev lærer for en 25-30 år siden, var det noget lettere at gå ind og have en klasse, end det er i dag. Alene den alvor, børn ser og oplever igennem medierne, gør, at lærerne skal være utrolig inde i alverdens ting for stort set at kunne klare sig i skolen i dag.

Men jeg er glad for, at vi i enighed har kunnet stille den her dagsorden sammen. Det er trods alt, synes jeg, godt, at indimellem kan der være noget, der i hvert fald samler, og det har vi også set tidligere. Jeg har været med til at lave den nye folkeskolelov, der er så et enkelt parti, der ikke har været med, men derfor er det alligevel dejligt at kunne se, at her er et problem, som vi erkender er et fælles problem, og derfor foreslår vi ikke en hel masse dagsordener i øst og vest, men en enkelt. Jeg kunne såmænd godt gå med til, vi slet ikke havde foreslået nogen og bare havde sagt til undervisningsministeren: Gå lige hjem og lad os få lidt på det dér. Men o.k. nu er der foreslået den dagsorden, og juridisk set – i gåseøjne – binder den jo måske også ministeren lidt mere op, ved at den er vedtaget, for nu skal han hjem og i arbejdstøjet, og det ønsker jeg ham held og lykke med.

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen): Jeg takker for de allersæneste venlige bemærkninger. Må jeg sige til hr. Nødgaard for nu at starte dér, og for at der ikke skal være nogen misforståelser, at jeg aldrig har sagt, heller ikke i mit svar på forespørgslen i dag, at alle elever for enhver pris skal forblive i folkeskolen, alene af den grund, at dér er alle elever heller ikke i dag, men hovedformålet, intentionen, må være, at vores folkeskole, som er folkets skole, som en af ordførerne sagde, er indrettet og tilrettelagt sådan, at her kan alle børn være. Og så er der de undtagelser undervejs, og det forstod jeg i øvrigt på hr. Nødgaard, at det drejede sig om enkelte elever, hvor man må gå så drastisk til værks som at sige, at dem er der ikke plads til i skolen på traditionel vis.

Men ellers vil jeg gerne allerførst glæde mig over de, synes jeg, meget positive og konstruktive udtalelser om skolen, som er kommet stort set fra alle ordførere. Det tror jeg er vigtigt, at det bliver understreget. Troen på skolen, troen på, at den sammen med forældrene kan løse sine opgaver, er meget vigtig.

Når det gælder den særlige indsats, som nu engang er nødvendig over for visse børn og unge, jamen så har vi allerede i dag mangeartede foranstaltninger, der kan sættes i værk og bliver sat i værk for at afhjælpe de problemer. At det så indimellem er svært, og at nogle af problemerne er næsten uløselige, er så en anden side af sagen. Men dér afspejler skolen vel, ganske som det også er i det øvrige samfund, at ikke alt kan man løse på den måde, man gerne ville.

Jeg er også glad for, når der skulle vedtages en dagsorden i dag, som regeringen helt kan tilslutte sig, at så står alle partierne bag. Og som jeg vist allerede har sagt, så er det ingenlunde en fremmed tanke, der knytter sig til dagsordenen, fordi den har vi allerede i Undervisningsministeriet. Den handler om at undersøge – det gør vi en gang imellem – omfanget af de problemer, som skolen har, og hvad vi kan gøre for at iværksætte mulige yderligere foranstaltninger som den hjælp og håndsrækning til skolen og dens medarbejdere, som de selvfølgelig har krav på.

Og jeg lover selvfølgelig – det ligger der også i vedtagelsen af dagsordenen – at vende tilbage til Folketinget. Vi må så overveje, på hvilken måde det skal ske, når vi har det nødvendige overblik og har forberedt de initiativer, der eventuelt yderligere skal til.

Må jeg sige til ordføreren for forespørgerne, hr. Frank Dahlgaard, at jeg synes, hr. Frank Dahlgaard skyder over målet, og jeg kan godt have den bekymring, som jeg tror fru Anne Baastrup omtalte, at hr. Frank Dahlgaard med sin holdning kan bidrage til den onde spiral, hvis den overhovedet findes, altså at det er så og så galt i folkeskolen. Det mener jeg ikke folkeskolen er tjent med, fordi sådan er hverdagen ikke i folkeskolen, men det må ikke få os til – og dér er jeg selvfølgelig enig med hr. Frank Dahlgaard – at skjule problemerne, se bort fra problemerne. Det mener jeg også jeg sagde i mit svar. Det er vel det værste, man kan gøre. Vi må løse de opgaver, som lige ligger for.

Hr. Frank Dahlgaard udtrykte, at der måske kunne være tvivl om ministerens opbakning, den politiske opbakning til at ville yde en indsats. På ingen måde, det håber jeg også, min redegørelse gav udtryk for. På ingen måde, tværtimod, vil jeg sige! Men det er jo rigtigt, som jeg tror, hr. Jan Køpke Christensen sagde, uden at jeg dermed tilslutter mig synspunktet om, at forespørgslen, debatten er overflødig, at når opgaverne skal løses, så er det ude i skolen med skolens medarbejders indsats, forældrenes forståelse og hjælp og så selvfølgelig i høj grad også med de enkelte elevers medvirken.

Vi kan selvfølgelig og skal fra centralt hold hjælpe skolen dér, hvor vi har muligheder for det. Det mener jeg i øvrigt vi i vid udstrækning har gjort med den nye folkeskolelov. Den rummer en række nye muligheder for at tilrettelægge undervisningen på en måde, så man også, tror jeg, for en del af de elever, der er tale om

her, bedre kan engagere dem og motivere dem til at deltage i hele skolens virksomhed.

Hvad der så derudover bliver brug for, må vi i fællesskab tage ansvar for, men skolen skal ikke mangle min opbakning til at få løst mulige udestående problemer. Men udskilning af eleverne kan være nødvendig, men jeg mener, at det er den mindst farbare vej, fordi, som jeg tror fru Anne Baastrup sagde, udskillelse kan også betyde udstødelse, og så når vi ikke langt med det, vi gerne vil over for vores børn og vores unge.

Hr. Baadsgaard mindede, meget berettiget synes jeg, om den undersøgelse, som OECD har foretaget af danskernes syn på folkeskolen. Og dér er det jo alligevel bemærkelsesværdigt, når vi tænker på mange indlæg undervejs, at den danske befolknings syn på skolen afspejler stor tilfredshed og større tilfredshed, end man kender det i de lande, der indgår i undersøgelsen. Det skal ikke være nogen sovepude for os andre, men det er dog glædeligt, at det forholder sig sådan i den danske befolkning.

Derfor går der vel også ca. 90 pct. i den danske folkeskole på trods af et meget frit skolevalg i Danmark, som jeg i øvrigt også er tilhænger af, og som jeg mener det er værdifuldt vi har, og den balance mellem 90 pct. i folkeskolen og 10 pct. i en friskole tror jeg er en meget god balance, og det har svinget derimellem igennem mange år. Somme tider er der en større tilslutning til den frie skole, og i andre tilfælde er der ikke en svigtende tilgang, men en mindre andel, der søger den. Jeg tror, det er en meget fornuftig balance, som både den frie skole og folkeskolen er tjent med – og som det allervigtigste: at forældrene til syvende og sidst har en valgmulighed.

Hr. Anders Mølgaard omtalte det, der er blevet kaldt pejlebørnene, og desværre er der i og for sig nok god grund til at anvende udtrykket, som nok er affødt af »den klassiske polarisering«, som hr. Anders Mølgaard sagde, og som slår igennem også over for børnene. Men hr. Anders Mølgaard henviste jo også til litteraturen, vor skønlitteratur, hvor vi kan læse gennem alle årene beretninger om, hvordan børn og unge havde det i skolen. Så der er intet nyt i, at skolen, som rummer alle børn, også i perioder af deres opvækst, hvor de har svært ved at tilpasse sig, at det da ikke skulle give problemer for skolen.

Det er jeg ganske enig i er vigtigt, og som hr. Anders Mølgaard sagde, at når det gælder om at

fastholde pligter og ansvar over for vores børn, så er det først og fremmest en opgave i hjemmet, hvor man lægger grunden til pligter og ansvar, som så også får betydning for børnenes og de unges virksomhed i skolen. Og da er det givetvis rigtigt, at vi har brug for at drøfte sagen. Har vi nu indrettet os rigtigt i vort samfund? Giver vi nu vore børn og vore unge de opvækstvilkår, de maksimale opvækstvilkår, som de har brug for for at udvikle sig til at blive selvhjulpne voksne mennesker, der kan trives i fællesskab med andre?

Risikoen for, at de bliver for meget institutionsbørn, synes jeg vi må være meget opmærksomme på. Vi skal, som fru Elsebeth Gerner Nielsen sagde, også indrette os sådan i vort samfund, at børnene har frihed til også at være sig selv. At det så kan være en anelse mere problematisk i vore dage, end det var for år tilbage på grund af samfundets udvikling, er så noget andet, men jeg tror, at det er vigtigt, at børnene har de muligheder, at vi ikke er formynderiske over for vore børn fra morgen til aften.

Nu skal jeg ikke fordybe mig i det, for det er måske lidt af en selvfølge, men jeg var i øvrigt glad for fru Elsebeth Gerner Nielsens karakteristisk af samfundet og dets udvikling, og hvad det er for ting, vi må være opmærksomme på. Og det er jo rigtigt, at den sociale adfærd, som er en del af vores kultur, er helt afgørende for den måde, børnene også lever deres liv i skolen, og dér må vi søge at fastholde eller om muligt, hvis det er nødvendigt, at genskabe fællesskabet og dets muligheder og værdier.

Til hr. Jan Køpke Christensen vil jeg derudover blot sige, at dette med at styrke den praktiske tilgang til skolen, som jeg omtalte, tror jeg i og for sig er meget vigtigt i sammenhæng med det, vi drøfter her. Når der indimellem opstår vanskeligheder i skolen, så har det jo noget at gøre med, at eleverne ikke føler sig engageret og motiveret, og det kan være, fordi skolen indimellem er for teoretisk.

Hr. Bruno Jerup mindede om, at nye elever møder med nye forventninger, hvilket stiller nye krav til lærerne, og dér bliver det vor opgave, Folketingets og regeringens, selvfølgelig at sørge for, at lærerne til stadighed kan imødekomme nye behov, nye forventninger for vores børn og unge, og det er også grunden til, at vi selvfølgelig navnlig i øjeblikket arbejder med en ganske omfattende efteruddannelsesvirksomhed for vore lærere og i øvrigt for vore skoleledere. Og det får mig til at sige til fru Addi

Andersen, som påpegede skoleledernes betydning i denne sammenhæng, skoleledernes ansvar, at det er meget vigtigt at fastholde. Det er også grunden til, at vi netop, når det gælder skolelederne, som noget nyt igangsætter uddannelsesvirksomhed, fordi skolelederne har et meget stort ansvar og en meget vigtig opgave. Skolelederen skulle gerne være den første blandt ligemænd, men det skal skolelederne så også have mulighed for at være i det daglige.

Sammenfattende vil jeg blot til sidst her sige, at man skal passe på, som jeg vist også sagde i indledningen, ikke at overdramatisere de problemer, som trods alt også findes i skolen. Og vi skal være opmærksomme på og støtte vore lærere, som har det daglige ansvar, og vi skal sikre, at forældrene og eleverne også påtager sig deres del af ansvaret, ellers får man ikke undervisningen til at lykkes. Skolen kan ikke alene løse sin opgave, skolens medarbejdere kan ikke alene løse sin opgave, eleverne selv og deres forældre og det omgivende samfund må medvirke.

Frank Dahlgaard (KF):

Jeg må sige om debatten her, at jeg er en lille smule skuffet over, at repræsentanter for store dele af Folketinget ligesom bagatelliserer det problem, som er rejst af Det Konservative Folkeparti og Venstre ved denne her forespørgsel.

Man taler om, at vi skyder over målet. Man taler om en negativ holdning til folkeskolen. Det er forkert. Der er ikke tale om en negativ holdning til folkeskolen. Der er tale om en måske negativ holdning til situationen mange steder i folkeskolen. Det er situationen, og det har været påpeget rigtigt her fra talerstolen af mange ordførere, at opgaven bliver vanskelig og umulig i mange klasser i folkeskoler landet over, fordi børnene ikke har fået den opdragelse hjemme fra, som de skulle have – altså forældrenes ansvar.

Og når situationen er negativ og kedelig og trist i folkeskolen, så er det jo ikke det samme, som at det er lærernes eller folkeskolens skyld.

Men jeg synes nok, det er en debat værd, når mellem 600.000 og 700.000 mennesker med daglig gang i folkeskolen er anfægtet af problemer, der knytter sig til et voksende antal adfærdsvanskelige børn. Det er ikke børn, der er blevet adfærdsvanskelige som følge af deres oplevelser i folkeskolen, men først og fremmest af oplevelser, før de kom dertil, og derfor er et af midlerne selvfølgelig at gribe ind, før børnene når skolealderen.

Ministeren sagde i sit sidste indlæg heroppefra, at balancen mellem folkeskolerne på den ene side og de private friskoler på den anden side lå på omkring 90 pct. af eleverne i folkeskolen og 10 pct. i friskolerne, og det anså ministeren for at være en god balance. Det gør vi såmænd også i Det Konservative Folkeparti, men vi tvivler på, at balancen bliver ved med at ligge her. Hvis ikke man griber ind, vil folkeskolens andel af markedet synke, og det er ikke noget, vi ønsker. Vi ønsker en konkurrencedygtig folkeskole.

Lad mig så knytte nogle kommentarer til selve dagsordenen. Jeg er glad for, at der er tilslutning til den fra alle sider. Den siger, at regeringen nu vil igangsætte en undersøgelse af forholdene med de adfærdsvanskelige elever, så vi får altså en kortlægning af problemet: Hvor stort er det geografisk og på andre måder, og hvilken karakter har det? Det ligger også i dagsordenen, at vi får en vifte af løsningsmuligheder, og jeg beder om, at man også her måske tænker lidt utraditionelt. Det er ikke nødvendigvis de store og dyre institutionelle muligheder, som er vejen frem, og jeg går ud fra og håber i hvert fald, at der også kan blive mulighed for – i hvert fald i oversigtsmæssig form – at undersøgelsen kan beskrive eller antyde, hvordan man griber sagen an i vore nabolande, og hvordan man løser problemerne der.

Jeg er glad for, at ministeren siger, at Folketinget får lejlighed til at tage tingene op, når denne undersøgelse er klar. Jeg kunne forstå på ministeren, at denne undersøgelse måske allerede vil ligge færdig inden dette folketingsårs udløb, men i hvert fald i begyndelsen af det nye folketingsår, og at vi derefter kan tage stilling til, om der skal ske noget.

Rigtig mange af ordførerne har været heroppe i dag og har talt om, at nu er der altså flere, der skal smides ud af folkeskolens normalklasser; men jeg vil sige, at det er ikke vejen frem. For det første er der ikke tale om at smide nogen ud, og for det andet er det jo ikke bare et isoleret synspunkt hos Det Konservative Folkeparti og dele af den borgerlige side i Folketinget. Det er et nyt synspunkt, som er ved at brede sig i den pædagogiske verden inden for skolesektoren. Jeg kan henvise til en artikel i Politiken den 8. oktober 1995, hvori det påpeges, at skolepsykologer mener, at flere adfærdsvanskelige elever bør tages ud af klasselokalet og til anden undervisning.

Jeg kan også henvise til, at formanden for Københavns Lærerforening, Jan Trojborg, i Politiken den 3. november 1995 siger det samme i retning af, at folkeskolen er gået for vidt med hensyn til at integrere alle elever i klasserne. Det er altså en ny situation og en ny erkendelse, der er ved at brede sig blandt de mennesker i skoleverdenen, som forventes at have forstand på disse ting. Det er også en del af baggrunden for, at vi har taget initiativ fra De Konservatives side til forespørgslen i dag, og det er også en klar indikation af, at dette problem med adfærdsvanskelige børn og manglende ro i klasserne er et problem i vækst.

Og så må jeg desværre sige – og det er også rettet mod ministerens sidste bemærkning om, at man vistnok skyder over målet med denne debat – at jeg bliver lidt bange for, at vi er kommet for langt væk fra skolens hverdag, når vi sidder herinde. Jeg må henvise til kronikken i Politiken den 7. juni 1995, som er skrevet af lærer Niels Christian Sauer, hvor det siges, at toppen af skolevæsenet – og det gælder altså også ministeren – snakker sig længere og længere væk fra virkeligheden, og virkeligheden består af kontaktsøgende børn og af disciplinære problemer.

Flere af ordførerne var inde på forældresvar, og det er klart, at forældrenes holdning er vigtig. Det er også vigtigt, at vi herindefra kan påvirke forældrene i en sådan retning, at flere børn er underviselige, når de kommer i skole.

Men derudover er der selvfølgelig også et ansvar og en opgave for lærerne i skolen, og her må man stille spørgsmålet: Er lærerne rent uddannelsesmæssigt rustede til at tage sig af de opgaver, der er i dag? Selvfølgelig skal lærerne fortsat først og fremmest undervise, men de bliver jo presset til, at en stadig større del af deres hverdag er opdragelse. Hvor langt er det rimeligt, det skal gå, og er lærerne rustet til denne opgave?

Her kunne man gøre opmærksom på det, nogle enkelte skoler har taget op som en god idé, hvor man ligefrem laver en social kontrakt mellem skolen, forældrene og eleverne om, hvordan tingene skal fungere i skolen. Der er nogle skoler, der kalder det for etisk regnskab, hvor man ligesom opstiller et budget med nogle målsætninger med hensyn til, hvad der skal læres, og hvordan opførsel og trivsel skal fungere. Når der er gået en vis periode, tager man så situationen op og vurderer, om forløbet har været sådan, som man stillede det op. Det er

måske en god vej frem, for det er nødvendigt – som det har været påpeget fra mange sider her i salen i dag – at der sker et stærkere samarbejde mellem skolen og lærerne på den ene side og elevernes forældre på den anden side.

Socialdemokratiets hr. Hans Peter Baadsgaard efterlyste et svar på spørgsmålene: Hvad er det for redskaber, der skal være til rådighed, og har vi ikke de ting, der skal til for at tackle de adfærdsvanskelige børn, for hvis det bare er mere specialundervisning, er det meget, meget dyrt? Det er rigtigt, at en elev i en normal klasse koster 36.000 kr. om året, mens en adfærdsvanskelig elev, som er taget ud og anbragt på en døgninstitution, kan koste op mod ½ mio. kr. Det siger sig selv, at det ikke er den dyre institutionsløsning, vi peger på, og det er ikke bare, fordi den er meget dyr, men også fordi vi ikke tror på institutionsløsningen.

Jeg tror ikke, jeg kan sige noget nyt til fru Anne Baastrup i forhold til den debat og den duel, vi havde på korte bemærkninger.

Jeg vil sige tak til fru Elsebeth Gerner Nielsen for et rigtig godt indlæg. Fru Elsebeth Gerner Nielsen påpegede, at det er en meget vigtig debat, vi har her i dag, og at vi altså ikke skyder over målet med det, og fru Elsebeth Gerner Nielsen betonedede også opgøret med forsørgerkulturen. Det, man kan tilføje, er, at man kunne ønske, at nogle forældre ville tage sig lidt mere af deres børns åndelige forsørgelse.

Hr. Jan Køpke Christensens indlæg fik jeg vist også kommenteret i de korte bemærkninger.

Hr. Bruno Jerup fra Enhedslisten siger, at det er forkert at gå ind og foreslå, at man skal tage flere elever ud af klasserne. Her må jeg sige: Lad os nu først se den undersøgelse, som kommer fra ministeren og lade være med at komme med løsninger, før vi har kortlagt problemet! Jeg peger bare på, at det er en oplagt mulighed, og jeg har nævnt, at jeg slet ikke står alene med det synspunkt, heller ikke i forhold til dem fra den synspadagogiske verden, der har forstand på det.

Tak til fru Addi Andersen fra Centrum-Demokraterne for et godt og vægtigt indlæg. Jeg kan erklære mig fuldstændig enig i de ting, der blev sagt, og det samme vil jeg sige til hr. Poul Nødgaard fra Dansk Folkeparti. Der er mange rodløse børn; men det er ikke folkeskolens skyld, det er sådan, og derfor skal man passe på med bare at køre løs og skyde skylden på nogen, som det er sket fra Ekstra Bladets side i S-togskampagner. Men det betyder jo ikke, at der ikke er et problem.

Jeg vil takke for debatten. Jeg synes, det er godt, der er enighed i Folketinget om den dagsorden, vi nu forhåbentlig alle sammen stemmer for, og som betyder, at vi får en kortlægning af problemet. Derefter kan vi så tage stilling til, hvad der skal ske.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 29 af Elsebeth Gerner Nielsen (RV), Hans Peter Baadsgaard (S), Anders Mølgaard (V), Frank Dahlgaard (KF), Anne Baastrup (SF), Jan Køpke Christensen (FP), Bruno Jerup (EL), Addi Andersen (CD) og Poul Nødgaard (DF) (se foran) vedtoges enstemmigt med 106 stemmer.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 110: Forslag til lov om ændring af lov om Arbejdsgivernes Elevrefusion. (Omlægning af finansiering af lønrefusion og skolepraktik m.v.). Af undervisningsministeren (Ole Vig Jensen). (Fremsat 6/12 95).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Første næstformand (Ivar Hansen):
Der må være lidt mere ro i salen!

Forhandling

Anne-Marie Meldgaard (S):

Når en ændring af finansieringen af Arbejdsgivernes Elevrefusion samtidig kan være med til at gennemføre en uddannelsesgaranti for alle egnede i erhvervsuddannelserne, er det selvfølgelig en glædelig begivenhed for mig. Det er dejligt, at udviklingen i erhvervslivet og på arbejdsmarkedet er så gunstig, at det ikke længere er nødvendigt at give tilskud til ordinære praktikpladser. Men træerne gror som sagt ikke ind i himlen, så jeg synes, at forslaget om, at der fortsat kan ydes tilskud til særlig udsatte grup-